

FINANCOVÁNÍ

POKUD MLUVÍME O ŘEŠENÍ PROJEKTŮ VAV A POUŽITÍ MODELU ÚPLNÝCH NÁKLADŮ, MLUVÍME O VYKAZOVÁNÍ SKUTEČNĚ VYNALOŽENÝCH NÁKLADŮ NA PROJEKT, A TO NÁKLADŮ PŘÍMÝCH I NEPŘÍMÝCH. V ANGLICKÉ TERMINOLOGII SE MŮŽEME SETKÁVAT S RŮZNÝMI POJMY, NAPŘÍKLAD „FULL COST“ (VYUŽÍVÁNO PŘEDEVŠÍM V PRAVIDLECH 6. RP), „REAL / ACTUAL COST“ (VYUŽÍVÁNO V PRAVIDLECH 7. RP), „FULL COSTING“ (VYUŽÍVÁNO PŘEDEVŠÍM ASOCIACÍ EVROPSKÝCH UNIVERZIT), ČASTO POUŽÍVANÁ JE TAKÉ ZKRATKA FC. V ČEŠTINĚ BY ZNĚL NEJVÝSTIŽNĚJŠÍ PŘEKLAD JAKO „ÚPLNÉ NÁKLADY PROJEKTU“, JE MOŽNÉ SE ALE TAKÉ SETKAT S POJMEM „PLNÉ NÁKLADY PROJEKTU“ ČI „SKUTEČNÉ NÁKLADY PROJEKTU“.

- FINANCOVÁNÍ VÝZKUMU A VÝVOJE
- Věda za hranicí představ
- Výzkum a vývoj v evropském Plánu obnovy
- Systém na podporu přípravy projektů RP

Stalo se...

VĚDA ZA HRANICÍ PŘEDSTAV

SCIENCE BEYOND FICTION, FET09 – je název konference, která se konala 21. – 23. dubna 2009 v Praze pod záštitou českého předsednictví EU a organizovanou Evropskou komisí, Českým vysokým učením technickým a Akademií věd České republiky. V akronymu konference je ukryt subprogram FET - Future Emerging Technologies, který již po 20 let hledá nové možné směry výzkumu v oblasti informačních technologií, následně rozvíjené programem ICT. Nadčasové multidisciplinární téma přilákalo 750 účastníků ze 45 zemí, kteří tři dny diskutovali o možnostech dalšího výzkumu nových principů a směrů pro rozvoj informačních a komunikačních technologií významně ovlivňujících v posledních letech náš život.

Konferenci oficiálně zahájil ministr školství, mládeže a tělovýchovy Ondřej Liška. Pozornost předních světových médií, jakými jsou BBC News a Financial Times, přilákal úvodní projev evropské komisařky pro informační a komunikační technologie a média Vivian Reding, která představila novou aktivitu Evropské komise adresovanou Radě a Parlamentu. Vyzvala členské země k podpoře ICT objevitelského výzkumu s vysokou mírou rizika a k vytvoření společné iniciativy propojující národní programy s programem evropským. Evropa do roku 2015 zdvojnásobí rozpočet směřovaný do FET programu. Příštím rokem počínaje, bude roční rozpočet programu FET, který je současně 100 mil. €, zvyšován každoročně vždy o 20 %.

Zastavení před jedním z vystavených exponátů.

V současné době mají projekty podávané do FET nízkou úspěšnost (asi 7%), což svědčí o velkém zájmu vědců a malém rozpočtu. V. Reding dále zdůraznila potřebu spolupráce s USA, Ruskem a Asií a oznámila připravované iniciativy podpory účasti mladých vědců a malých firem ve výzkumu tohoto typu. Výzkum je pro dlouhodobou konkurenceschopnost EU zásadní, a to především v době krize.

Tři dny probíhaly přednáškové a diskusní plenární sekce zaměřené převážně na to, jak multidisciplinární výzkum ovlivní vývoj nových ICT principů a technologií. Prof. Paolo Dario (Scola Superiore Santę Anna) přednesl představu o přípravě vysokoškolských pro 21. století a úloze účasti ve FET projektech při směřování univerzitních laboratoří. Účast v projektech vyvolala zájem o další doktorské studium nejen u čerstvých absolventů, ale i u starších pracovníků. Mozek a hudba, řeč a myšlenky jsou názvy dvou sekcí vedených českými vědci, dalšími tématy bylo například superrychlé kvantové počítání, způsoby komunikace mezi roboty a jejich přizpůsobivost prostředí.

O možnost prezentovat výsledky výzkumu byl velký zájem a v silné konkurenci uspěly čtyři české instituce. Několika projekty se představila Elektrotechnická fakulta ČVUT, Západočeská univerzita v Plzni a UTIA. Projekt hlasového ovládání spotřebitelské elektroniky (interaktivní TV, přehrávače a navigaci v autě) představila firma IBM ČR, která se účastní projektů 7. RP. Jaký byl přínos konference Science beyond Fiction pro ČVUT, jsem se zeptala docentky Lenky Lhotské z FEL: „Tato konference v první řadě pomohla ukázat, že ČVUT patří mezi ty evropské univerzity, které se mohou prezentovat kvalitními výsledky, patřícími do oblasti Future and Emergent Technologies.

(dokončení na straně 27)

Pohled do plně obsazeného sálu svědčil o tom, že výzkum v oblasti ICT je stále v popředí zájmu.

Vážení čtenáři,

hlavním tématem tohoto čísla je problematika financování evropských projektů. V Evropě se stále více prosazuje při financování výzkumných projektů metoda „full cost“, a proto podle ní budou financovány i projekty rámcového programu. Nejde přitom o jen o změnu techniky účtování nákladů na projektovou činnost, nýbrž o princip. Instituce se přece na řešení projektu podílejí svými institucionálními prostředky, a není tedy divu, že vykázat celkové náklady na řešení projektů představuje pro většinu z nich dosti značný problém. V našem prostředí problém začíná nejednotnou terminologií. Autoři článků v tomto čísle se přiklonili k „úplným nákladům“, přičemž redakce uvítá Vaše terminologické náměty a návrhy. Každopádně ECHO se tématu věnuje zevrubně, v čísle jsou excerptovány studie Asociace evropských univerzit, Evropské komise, rozhovory s kvestory českých univerzit a shrnutí konference, kterou k tématu úplných nákladů uspořádalo 30. března Technologické centrum.

Sled předsednických konferencí je skutečně velký a ECHO informuje alespoň o dvou. Za účasti komisařky Redingové proběhla v Praze (21.-23. 4.) „The European Future Technologies Conference“, jejíž součástí byla atraktivní výstava „Věda za hranicemi představ“. ECHO přináší stručnou zprávu o této konferenci, která nejspíš upoutala větší pozornost zahraničních než domácích médií. Vědec-

ké poznání (např. že geneticky modifikované potraviny neškodí zdraví) není vždy v souladu s laickým přesvědčením, které se zase dožaduje patřičné právní ochrany. ECHO přináší zprávu o konferenci „Potravinářský výzkum na podporu směrnic vycházejících z vědeckého poznání, která proběhla v Praze 21.-22. 4. ECHO uvítá i Vaše zprávy z dalších konferencí, které v rámci předsednictví EU byly v ČR uspořádány.

Na sklonku minulého roku reagovala Evropská komise na současnou globální finanční a ekonomickou krizi vyhlášením Plánu obnovy. Ten počítá s tím, že posílí evropskou ekonomiku investicemi ve výši 1,5 % HDP EU. Nejen evropské státy spoléhají na to, že cílené investice do výzkumu a vývoje by měly být spolehlivým východiskem z této krize. V 7. RP tak budou mobilizovány zdroje ve výši 1,6 mld. € s očekáváním, že soukromé zdroje přidají stejnou částku aby posílily výzkum pro zpracovatelský průmysl, stavebnictví (zejména energeticky úsporné budovy) a automobilní průmysl (zde půjde o „zelené automobily“). V čísle najdete podrobnější informace o těchto výzkumných záměrech, jejichž realizace má začít už na začátku nadcházejícího léta.

VLADIMÍR ALBRECHT

ECHO

Informace o evropském výzkumu, vývoji a inovacích
ISSN 1214 - 7982
Tištěná verze ISSN 1214-7982, on-line verze ISSN 1214-8229
Evidenční číslo MK ČR E 15277

Vydavatel:
Technologické centrum AV ČR
Rozvojevá 135, 165 02 Praha 6 – Suchbátka
Tel. 234 006 100, fax 220 922 698
e-mail: techno@tc.cz

Vydávání je podporováno projektem 1P 06 OK 468 MŠMT

REDAKČNÍ RADA:

Ing. Karel Aim, CSc.
RNDr. Vladimír Albrecht, CSc., předseda
Ing. Miloš Hayer, CSc.
Ing. František Hronek, CSc.
RNDr. Miloš Chvojka, CSc.
Prof. RNDr. Josef Jančář, CSc.
Ing. Miroslav Janeček, CSc.
Ing. Karel Klusáček, CSc., MBA

kaim@icpf.cas.cz
albrecht@tc.cz
hayer@kav.cas.cz
hronekf@volny.cz
chvojka@msmt.cz
jancar@fch.vutbr.cz
janecek@avo.cz
klusacek@tc.cz

Redakce:

Ing. Břetislav Koč,
tel.: 724 247 074,
e-mail: echo@tc.cz

Grafická úprava a tisk: Kafka design a Art D
Tisk: Art D

Redakční uzávěrka: 20. 4. 2009

OBSAH

- str. 2 Věda za hranicí představ**
Eva Hillerová
- str. 3 Editoriál**
Vladimír Albrecht

FINANCOVÁNÍ VÝZKUMU A VÝVOJE

- str. 4 Úvod do problematiky „full cost“ neboli „vykazování úplných nákladů“**
Lenka Lepičová
- str. 7 Vykazování úplných nákladů na evropských univerzitách z pohledu EUA**
Lenka Lepičová
- str. 10 Vykazování úplných nákladů ve studii Evropské komise**
Lenka Lepičová
- str. 12 ROZHOVOR:**
Zavádění metodik úplných nákladů z pohledu kvestorů vybraných českých univerzit
- str. 15 Poskytování institucionální podpory na projekty VaV**
Kateřina Slavíková
- str. 17 Nejčastější chyby zjištěné při auditech 6. RP**
Karolína Neuvirtová

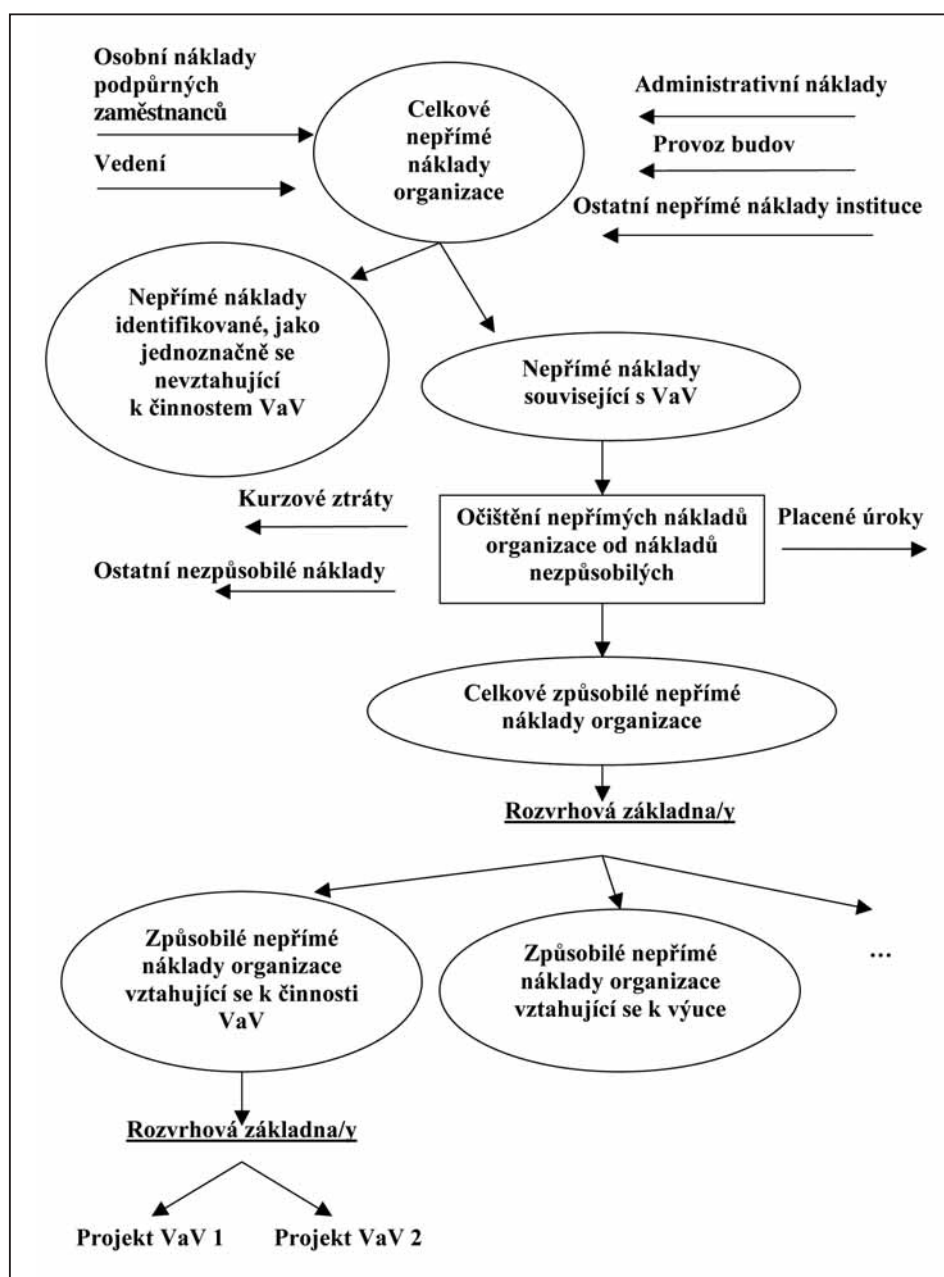
- str. 19 Výzkum a vývoj v evropském Plánu obnovy**
Vladimír Albrecht
- str. 20 Systém na podporu přípravy projektů rámcových programů**
Eva Svobodová
- str. 27 Konference Budoucnost „full cost modelu“ ve výzkumu v ČR**
Lenka Lepičová

Úvod do problematiky „full cost“ neboli „vykazování úplných nákladů“

Ekonomika založená na znalostech a směřování investic do nejmodernějších technologií, inovací a vysoce kvalifikovaných pracovníků klade vysoké požadavky nejen na kvantitu, ale především na kvalitu financování a efektivnost vynakládání finančních prostředků. V současné době dochází v Evropě k vytváření Evropského výzkumného prostoru, prostoru bez hranic, kde se mohou volně pohybovat znalosti i výzkumní pracovníci. Realizace této myšlenky s sebou nese potřebu strukturálních změn a právě kvalita financování výzkumu je jejich významnou součástí. Je nutné, aby došlo k posílení finanční udržitelnosti výzkumu realizovaného univerzitami a veřejnými výzkumnými institucemi. Pouze instituce, které znají své skutečné projektové náklady a aplikují metodiky úplných nákladů, mohou zhodnotit, zda fungují na bázi finanční udržitelnosti.

Soukromé subjekty většinou nemají s metodikami sledování a vykazování úplných nákladů problémy, protože jsou již dlouhodobě zvyklé

Obr. 1 – Příklad struktury metodiky pro vykazování úplných nepřímých nákladů č. 1

existovat v tržním prostředí a kalkulovat své úplné přímé i nepřímé náklady. Institucemi, které se této problematice teprve začínají věnovat, jsou především univerzity a veřejné výzkumné instituce, které jsou financovány hlavně z veřejných finančních prostředků a nejsou při používání svých institucionálních zdrojů zvyklé používat kalkulaci úplných nákladů.

Co je „model úplných nákladů“

Pokud mluvíme o řešení projektů VaV a použití modelu úplných nákladů, mluvíme o vykazování skutečně vynaložených nákladů na projekt, a to nákladů přímých i nepřímých. V anglické terminologii se můžeme setkat s různými pojmy, například „full cost“ (používáno především v pravidlech 6. RP), „real / actual cost“ (používáno v pravidlech 7. RP), „full costing“ (používáno především Asociací evropských univerzit), často používaná je také zkratka FC. V češtině by zněl nejméně přibližně překlad jako „úplné náklady projektu“, je možné se ale také setkat s pojmem „plné náklady projektu“ či „skutečné náklady projektu“. V následujícím bloku článku budeme používat pojem „úplné náklady“.

S vykazováním přímých nákladů na projekt nemívají instituce problémy, poněkud jiná je situace při vykazování nákladů nepřímých. Ty je nutné na projekt rozpočítávat pomocí určité zvolené metody a s tím většina univerzit a veřejných výzkumných institucí zatím velké zkušenosti nemá. Ze zmíněného důvodu se nebude další text věnovat nákladům přímým, ale pouze nákladům nepřímým a metodice jejich rozpočítávání (alokace) na projekt.

Touto dílčí problematikou úplných nákladů se zabývá metodický pokyn MŠMT „Obecná pravidla (rámcová metodika) pro vykazování skutečných nepřímých nákladů v projektech programu OP VaVpl“. Základní zásady, kterými je nutné se při alokaci nepřímých nákladů na projekt řídit, jsou uvedeny v několika následujících odstavcích.

Aby bylo možno mluvit o modelech úplných nákladů a alokaci nepřímých nákladů na projekt, je nutné nejdříve definovat, co to jsou **nepřímé náklady** (neboli náklady režijní, tzv. indirect cost). Neexistuje jednotná oficiální závazná definice nepřímých nákladů. Pro účely projektového financování se za nepřímé náklady považují takové náklady, které nelze přímo přiřadit konkrétnímu projektu, ale které vznikly v instituci v souvislosti se zajištěním řešení projektu a jsou doloženy účetním systémem instituce. Řadí se sem náklady, které nejsou v rámci projektu považovány (a účtovány) za náklady přímé. Hranice mezi přímými a nepřímými náklady někdy nemusí být jednoznačná. Existují náklady, které lze považovat jak za přímé, tak za nepřímé. Rozhodující je vždy systém, který je v instituci zaveden (tedy vnitřní pravidla insti-

tuce neboli účetní a manažerská praxe instituce), a dále také povaha projektu a relevantních nákladů. Nepřímé náklady instituce obsahují zejména náklady na vedení instituce a náklady podpůrných jednotek (oddělení ekonomické, personální, administrativní, právní, správa budov, knihovna, správce sítě apod.).

Použití modelu úplných nákladů v instituci umožní rozpočítávat si skutečné nepřímé náklady na projekt vyžaduje, aby instituce vytvořila metodiku, která stanoví postup rozpočítávání nepřímých nákladů. Nejdříve musí instituce zjistit, **kteřé náklady jsou poskytovatelem považovány za nezpůsobilé (neuznatelné)**. Poskytovatelem jsou totiž hrazeny pouze ty přímé i nepřímé náklady, které jsou považovány za způsobilé. Metodika používaná institucí musí tedy zajistit, aby nezpůsobilé náklady nebyly na projekt VaV rozpočteny.

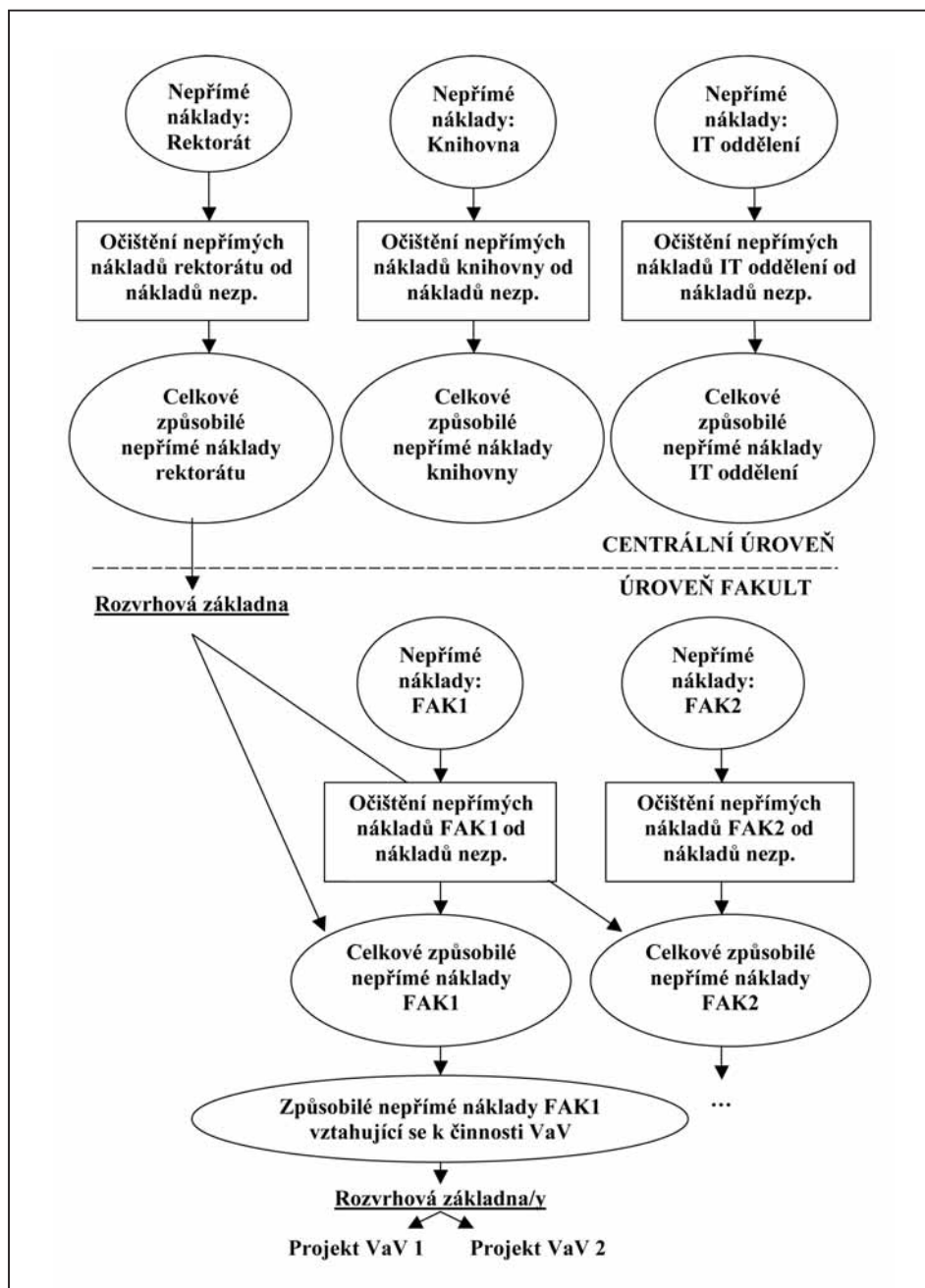
Dalším požadavkem metodiky je, aby způsobilé režijní náklady instituce, které budou alokovány na projekt VaV, byly **očištěny od režijních nákladů, které vznikly v souvislosti s jinými činnostmi, než jsou činnosti VaV** (například režijní náklady vztahující se k výuce či výrobě).

Aby instituce mohly alokovat způsobilé režijní náklady na projekt VaV, musí si zvolit vhodnou **rozvrhovou základnu** (popřípadě více rozvrhových základen), pomocí které (kterých) rozvržení nepřímých nákladů až na jednotlivé projekty VaV provedou. Režie mohou být alokovány na projekt například na základě přímých odpracovaných hodin, přímých osobních nákladů, přímých mezd či metrů čtverečních. Existuje velké množství možných rozvrhových základen. Záleží na instituci, kterou rozvrhovou základnu zvolí jako tu, která nejlépe odráží skutečnou situaci a také specifika instituce. Pro alokaci různých skupin způsobilých nepřímých nákladů na projekt je možno použít buď jednu rozvrhovou základnu, nebo více různých rozvrhových základen (např. náklady související s provozem budov mohou být alokovány dle využitých ploch pro projekt, tj. metrů čtverečních, a náklady na vedení instituce mohou být alokovány dle přímých osobních nákladů).

Instituce mohou aplikovat různé metody úplných nákladů. Podstatné je, že jsou vytvořeny v souladu s obvyklými účetními postupy a metodami instituce, tzn. že nejsou účelově koncipované pouze pro určitý program či projekt. Na obr. 1 a 2 jsou zobrazeny příklady případných možných struktur metodiky pro vykazování úplných nepřímých nákladů v projektech VaV (zdroj: *Obecná pravidla (rámcová metodika) pro vykazování skutečných nepřímých nákladů v projektech programu OP VaVpl*).

Motivace k zavádění modelu úplných nákladů

V současné době se tendence k zavádění metodik vykazování skutečných nákladů projevují na univerzitách v celé Evropě. Přestože se evropské univerzity a veřejné výzkumné instituce nacházejí v různých

Obr. 2 – Příklad struktury metodiky pro vykazování úplných nepřímých nákladů č. 2

fázi implementace sledování úplných nákladů, jehož cílem je zavedení modelu úplných nákladů.

Na úrovni instituce stojí za snahami zavedení těchto modelů **manažerská a strategická rozhodnutí** a rostoucí potřeba znát své skutečně vynaložené náklady, které souvisejí s požadavkem finanční udržitelnosti instituce. Tento důvod by měl být hlavním důvodem pro subjekty, které začínají vytvářet metodiky alokace nepřímých nákladů na výzkumné projekty. V praxi jsou ale často hlavním důvodem spíše požadavky největších externích poskytovatelů dotací, a to jak na evropské tak, národní úrovni.

Tendence ke sledování úplných nákladů je **na evropské úrovni** ovlivňována hlavně evropskými programy, a to především **7. rámcovým programem pro výzkum a vývoj (7. RP)**. V rámci tohoto programu by měla být v letech 2007 až 2013 rozdělena evropským projektům částka převyšující

jící 54 mld. €. Došlo zde ke zrušení nákladových modelů známých z předchozích rámcových programů. V 7. RP Evropská komise (EK) preferuje, aby účastníci v projektech vykazovali úplné přímé i nepřímé náklady vzniklé v souvislosti s projektem. Pravidla tohoto komunitárního programu EK umožňují dva hlavní způsoby, jak mohou univerzity a veřejné výzkumné instituce vykazovat nepřímé náklady projektu a žádat o jejich úhradu. Instituce buď mají analytický účetní systém, který jim umožňuje s jistotou kalkulovat a vykázat úplné vynaložené náklady, nebo mohou pro stanovení výše nepřímých nákladů používat pevnou přechodnou sazbu (tzv. transitional flat rate). Tato pevná sazba ve výši 60 % z veškerých přímých nákladů projektu bude použitelná pouze pro projekty, jejichž výzvy jsou otevřeny do konce roku 2009. Pro nové výzvy programu 7. RP bude tato sazba upravena, neměla by však být nižší než 40 %. Takto se snaží EK motivovat instituce k vykazování úplných nepřímých nákladů. Podle studie Asociace evropských univerzit je 7. RP motivací k tvorbě těchto metodik pro více než 62 % univerzit, které byly analyzovány v této studii.

V Evropě nyní požaduje 84 % účastníků projektů 7. RP pevnou přechodnou sazbu ve výši 60 %. V České republice požadují v současné době tuto přechodnou sazbu pro projekty 7. RP všechny univerzity. Sedm českých univerzit již ale pracuje na přípravě metodik úplných nepřímých nákladů a mají za cíl tyto metodiky uvést do praxe v blízké či vzdálenější budoucnosti. Je nutné ale přiznat, že pokud se EK rozhodne procentní sazbu od roku 2010 snížit, bude 60% sazba pro spoustu institucí dostačující a motivace k zavedení metodiky úplných nákladů tak bude z tohoto pohledu nízká.

V 7. RP je možnost, aby instituce mající zájem požádaly EK o kontrolu své metodiky úplných nákladů a udělení certifikátu potvrzujícího plný soulad pravidel metodiky instituce s požadavky EK. Tato nabídka je velice lákavá, v současné době ji však nevyužívají žádné české instituce, protože nenaplní potřebné podmínky (nepatří mezi velké příjemce finančních prostředků z RP). Dosud EK udělila pouze jeden takovýto certifikát, a to soukromému subjektu ze staré členské země EU. Stále tedy ještě neexistuje mnoho zkušeností a příkladů institucí ze zahraničí, o jejichž metodikách se již ví, že jsou akceptovatelné pro EK a projekty 7. RP.

Na národní úrovni hrají hlavní roli v motivaci k zavádění metodiky úplných nákladů pravidla pro financování národních programů na podporu výzkumu a vývoje a strukturálních fondů, tedy pravidla národních poskytovatelů. Z operačních programů je to především **Operační program Výzkum a vývoj pro inovace** (OP VaVpI), u kterého Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanovilo jednoznačná pravidla způsobilosti nepřímých nákladů, vycházející z metodiky úplných nákladů. Příspěvek strukturálních fondů na OP VaVpI je více než 2,07 mld. €, společně s národními zdroji tak bude výzkum a vývoj a inovace v ČR podpořen částkou převyšující 2,43 mld. €. Na konferenci dne 30. března 2009 „Budoucnost full cost modelu ve výzkumu v ČR“ byl poprvé představen dokument *„Obecná pravidla (rámcová metodika) pro vykazování skutečných nepřímých nákladů v projektech programu OP VaVpI“*, který určuje, jaké podmínky musí metodika institucí splňovat, aby mohla být aplikována pro projekty OP VaVpI. Metodika instituce musí být pro účely OP VaVpI také schválena Řídicím orgánem, tedy Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Překážky bránící implementaci modelu úplných nákladů

V praxi existuje na institucionální národní i evropské úrovni velké množství překážek bránících implementaci modelů sledování úplných nákladů.

Mezi hlavní interní problémy patří **nedostatek finančních a personálních zdrojů** na vytvoření nové metodiky. Zavádění metodiky úplných nákladů je velmi náročným procesem jak z pohledu metodického, tak také finančního, personálního a časového. Instituce se potýkají s nedostatkem finančních prostředků, které by pokrývaly náklady spojené s přizpůsobením stávajících účetních programů metodikám úplných nákladů a náklady na proškolení a financování odborných pracovních sil. Častým interním problémem je také nechuť samotných výzkumných pracovníků.

Mezi hlavní externí problémy patří **nejednotnost a rozdílné požadavky poskytovatelů** dotací. Souvisejícím problémem je také **neexistence společné terminologie**, která by jednotným způsobem definovala pojem „úplných nákladů (resp. full cost)“, a další související pojmy. Poskytovatelé by si měli uvědomit, jak zdůraznil prof. Vlastimil Růžička ve svém úvodním projevu na konferenci v Praze dne 30. března 2009, že v celém procesu zavádění a implementace metodik full cost hrají velkou roli. Jejich požadavky se stávají základem, na kterém instituce staví své modely. Pokud se příliš rozcházejí ve svých požadavcích, mohou institucím ztížit cestu, nebo je dokonce i odradit. Je důležité, aby se čeští poskytovatelé sjednotili ve svých požadavcích, a tak ulehčili českým institucím cestu k implementaci metodik vykazování úplných nepřímých nákladů projektů a fungování na bázi finanční udržitelnosti. Požadavky metodiky úplných nákladů formulované dokumentem OP VaVpI, zmíněným v předchozí kapitole, byly formulovány tak, aby nebyly v rozporu s požadavky 7. RP. Zároveň by ale bylo třeba, aby postupně začali uplatňovat konzistentní požadavky také všichni ostatní národní poskytovatelé veřejné podpory výzkumu a vývoje.

Zvyšování povědomí o problematice úplných nákladů v Evropě a ČR

Problematice úplných nákladů je věnována v poslední době v Evropě velká pozornost, což dokazují i dvě nedávno vydané studie. První studie, zpracovaná Asociací evropských univerzit s názvem *„Financial sustainable universities – towards full costing in European universities“* vyšla na přelomu let 2008 a 2009, a popisuje zavádění metodik úplných nákladů z pohledu evropských univerzit. Druhá studie, která byla vypracována na zakázku EK (DG RTD, Unit Universities) a zveřejněna v březnu tohoto roku, se jmenuje *„Diversified Funding streams for University-based research: Impact of external project-based research funding on financial management in Universities“* a popisuje problematiku úplných nákladů spíše z pohledu poskytovatelů finančních prostředků na podporu VaV v jednotlivých státech Evropy a vliv jejich pravidel a požadavků na tvorbu metodik úplných nákladů.

Česká republika nezůstává se svou snahou o zavádění modelu úplných nákladů v institucích pozadu. Zájem institucí o tuto problematiku podpořila i konference Budoucnost „full cost modelu“ ve výzkumu v ČR, která se konala dne 30. března 2009 v Praze za vysoké účasti zástupců institucí, zejména univerzit. Hlavním cílem konference bylo zvýšit povědomí o této problematice, zajistit výměnu informací a vzájemný dialog mezi českými a evropskými poskytovateli dotací a zástupci institucí pracujících na přípravě a implementaci modelů úplných nákladů. Pozornost problematice byla věnována také v rámci jedné sekce v průběhu konference Research Connection 2009, konané v rámci českého předsednictví Radě EU ve dnech 7. - 8. května 2009. V panelové diskusi, která se zaměřila na „Full costing and FP7“, zprostředkovali svůj pohled na věc zástupci EK, Asociace evropských univerzit a institucí v Nizozemsku, České republice, Polsku a v Rakousku. Více informací o obou studiích i konferencích přináší další články tohoto čísla ECHO.

LENKA LEPIČOVÁ,

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR, LEPICOVA@TC.CZ

Vykazování úplných nákladů na evropských univerzitách z pohledu EUA

Na univerzity jsou v současné době kladeny stále vyšší nároky, a to jak v oblasti výukové činnosti, tak činnosti výzkumné. Náklady, související s realizací těchto činností narůstají a aby univerzity mohly dostatečně uspokojovat poptávku, zůstat konkurenceschopné v porovnání s ostatními institucemi ve světě a fungovat na bázi finanční udržitelnosti, dostává se do popředí jejich zájmů otázka znalosti úplných nákladů instituce. Univerzity tak čelí výzvě – zajistit sledování svých úplných nákladů, tedy zavádět modely full cost.

Studie Asociace evropských univerzit (EUA) s názvem „*Financially Sustainable Universities - Towards Full Costing in European Universities*“ zkoumá, jak se daří institucím dosahovat tohoto cíle. Studie byla publikována na přelomu let 2008 - 9 a je výsledkem projektu financovaného Evropskou komisí (DG RTD, Unit Universities). Na jejím zpracování se podílela skupina expertů z nejrůznějších evropských zemí pod vedením zástupců EUA (Thomas Estermann) a podkladem byly zkušenosti EUA získané v rámci konferencí, informace obsažené ve studiích EUA a HEFCE (Education Funding Council for England) a získané prostřednictvím dotazníkového průzkumu. Součástí zprávy jsou případové studie vycházející ze zkušeností 26 vybraných evropských univerzit. Univerzity byly vybrány tak, aby reprezentovaly co nejširší vzorek – jak z pohledu geografického, tak i podle svého zaměření či způsobu financování.

Studie poskytuje analýzu současného stavu zavádění metodik úplných nákladů na univerzitách a zvyšování povědomí o těchto otázkách, identifikuje důvody zavádění metodik, hlavní výhody a překážky a následně vytváří doporučení pro univerzity, národní vlády i Evropskou komisi (EK). Hlavním cílem studie je zvýšit povědomí o této problematice.

Při zpracovávání studie narazila expertní skupina na problém týkající se neexistence jednotně používané terminologie a legislativy, tedy obtížné srovnatelnosti dat a zjištěných údajů. Použití angličtiny jako mezinárodního jazyka s sebou nese riziko špatné interpretace. Studie upozorňuje, že instituce, které chtějí používat pojmy definované v britském modelu TRAC (The Transparent Approach to Costing), musí brát v úvahu četná specifika této metodiky. Veškeré informace je nutné chápat a vysvětlovat v relevantních souvislostech (rozdílné daňové režimy, způsoby odepisování majetku, pravidla pro pojištění apod.). Pojmy, jako „cost objects“, „cost centres“, „cost drivers“, „true costs“ či „full cost“, nemají v Evropě jednotný výklad a použití. Abychom tedy předcházeli nedorozumění, je třeba pracovat na společné terminologii. EUA pro začátek ve své studii doporučuje pro vykazování úplných nákladů projektu používat v Evropě jednotně pojem „full costing“.

Studie dále upozorňuje, že není možné bez hlubší analýzy porovnávat jednotlivé univerzity. Je nutné si uvědomit, že na podobu metodik úplných nákladů v instituci mají vliv nejrůznější interní i externí faktory. Neexistuje jediný model, který by plně vyhovoval všem univerzitám. Je nutné vytvořit metodiku, která odráží specifika instituce, její potřeby a nákladovou strukturu. Na tvorbu metodik úplných nákladů v instituci má vliv například právní postavení univerzity (otázka nezávislosti a generování zisku), velikost, zaměření hlavních činností (výuka, výzkum, léčba) a oborů (humanitní vědy versus jaderná fyzika), vlastnictví majetku (v rukou univerzity či státu), zdroje finančních příjmů (národní veřejné, národní soukromé či mezinárodní), řídicí struktura a nákladová struktura (podíl osobních nákladů na výdajích apod.). Studie doporučuje, aby na přípravě metodik spolupracovaly instituce s podobným profilem. Pouze mezi těmito institucemi je

možné porovnání a výměna relevantních informací a zkušeností. Zpráva se detailněji zabývá několika oblastmi.

Analýza současného stavu zavádění metodik úplných nákladů v Evropě

Většina univerzit v Evropě se v dnešní době nachází ve fázi vývoje, zavádění či využívání metodik úplných nákladů. Proces vývoje metodiky se pohybuje od počátečních diskusí o výhodách zavedení metodiky až k návrhu možné struktury požadovaného systému. Následuje zavádění, kdy dochází ke zřízení struktury projektového managementu a komunikační strategie. Posledním stadiem je používání metodiky, která umožňuje univerzitě efektivně identifikovat úplné přímé i nepřímé náklady. Studie ukazuje, že některé země či univerzity jsou v tomto ohledu hodně napřed před ostatními. Například ve Velké Británii a Nizozemsku byl zaveden jednotný (přesto však flexibilní) model pro vykazování úplných nákladů, zatímco například ve Slovinsku a Estonsku nezavedly sledování úplných nákladů zatím žádné univerzity.

Na implementaci metodik má velký vliv vnější podpora. Studie dělí analyzované země (regiony) podle poskytnuté podpory na země, kde byl proces implementace úplných nákladů iniciován a podporován na národní (ministrské) úrovni (Velká Británie s modelem TRAC); země, kde byl proces iniciován jednotlivými univerzitami bez pomoci na centrální národní úrovni (Nizozemsko a Rakousko); dále na země, kde byl model úplných nákladů vytvářen skupinou univerzit (popřípadě konferencí rektorů) ve spolupráci s národními institucemi (Irsko, německé Bavorsko, španělské regiony) a nakonec země, kde je v současné době model úplných nákladů vytvářen skupinou univerzit (popřípadě konferencí rektorů) bez pomoci národních institucí (Švédsko, belgické Flandry). Jak je vidět, může být tvorba metodik podporována samotnými univerzitami či na národní ministrské úrovni, národními agenturami pro VaV, organizacemi reprezentujícími univerzity (např. konference rektorů) a ostatními poskytovateli finančních prostředků na VaV. Podpora může mít nejrůznější podobu – od přímé finanční podpory až k poskytování konzultačních služeb, jako jsou organizace seminářů, konferencí, školení, tvorba informačních materiálů a průvodců, webové stránky apod. Jak je vidět v grafu 1, studie EUA prokazuje jasnou korelaci mezi úrovní podpory, kterou instituce získala, a stavem implementace metodiky úplných nákladů.

Dalším důležitým faktorem, který má vliv na implementaci metodik úplných nákladů, je kvalita databází a informačních systémů v instituci. Ta ovlivňuje s jakou rychlostí, námahou a finančními prostředky bude na univerzitě zaváděna požadovaná metodika. Ne všechny instituce mají v současné době dostatečné informační systémy umožňující sledovat úplné náklady. Často je nutné, aby instituce vynaložily značné finanční prostředky na zavedení nových účetních a manažerských principů, přizpůsobení stávajících softwarových programů, vytvoření databází (obsahujících informace o nemovitostech, využití plochy, počtu odpracovaných hodin apod.) a zaškolení pracovníků. Studie zdůrazňuje, že je velice důležité pro zavádění metodik úplných nákladů v instituci, aby zavádění bylo podpořeno finančními prostředky poskytovatelů, které by univerzitě umožnily překonat tuto bariéru.

Proč evropské instituce zavádějí modely úplných nákladů

Existuje mnoho faktorů, které motivují univerzity k zjišťování úplných nákladů. Projevují se na evropské, národní a institucionální

úrovni. Podle studie stojí za snahami vytvořit model úplných nákladů v instituci vždy dva až tři hlavní důvody.

Na začátku realizace projektu se expertní skupina domnívala, že hlavní motivací pro zavádění metodik úplných nákladů jsou pravidla externích poskytovatelů grantů, především pravidla 7. RP, kde EK jednoznačně preferuje, aby účastníci postupně začínali vykazovat úplné přímé i nepřímé náklady projektu. Projekt EUA však odhalil, že nejdůležitějším důvodem k rozvoji metodik úplných nákladů na evropských univerzitách jsou manažerská a strategická rozhodnutí na úrovni instituce a potřeba znát své skutečné projektové náklady (pro 73 % analyzovaných univerzit). Přesto jsou pravidla evropského výzkumu považována za důležitá (pro 63 % analyzovaných univerzit), a to také proto, že vytváří tlak na národní poskytovatele, aby požadovali ve svých programech podobná pravidla jako EK a umožňovali institucím žádat o úhradu celkových nákladů projektu VaV.

Zajímavé je, že pravidla největšího komunitárního programu EK (7. RP) hrají v zavádění metodik úplných nákladů významnou roli i přesto, že jsou finanční prostředky poskytnuté EK v porovnání s národními a soukromými finančními prostředky relativně méně významným zdrojem příjmů univerzit. Většina evropských univerzit analyzovaných ve studii EUA získává více než dvě třetiny finančních prostředků na VaV z národních veřejných zdrojů, více než polovina univerzit má méně než 12 % finančních prostředků ze soukromých zdrojů. Finanční zdroje z mezinárodních programů na podporu VaV nepřesahují ani 10 % celkových univerzitních zdrojů na VaV, přičemž většina pochází z evropských programů. Přesto, jak je vidět z grafu 2, motivují významně pravidla 7. RP evropské instituce k vývoji, zavádění a používání metodik úplných nákladů.

Instituce by si měly uvědomit, že jim sledování úplných nákladů může přinést značné výhody. Mezi hlavní výhody podle studie patří systémový přístup k výzkumným činnostem univerzity a tvorbě cen, efektivnější interní rozdělování zdrojů, lepší strategické rozhodování založené na lepším porozumění investičních rozhodnutí, možnost srovnání s obdobnými institucemi v oboru a především lepší výcho-

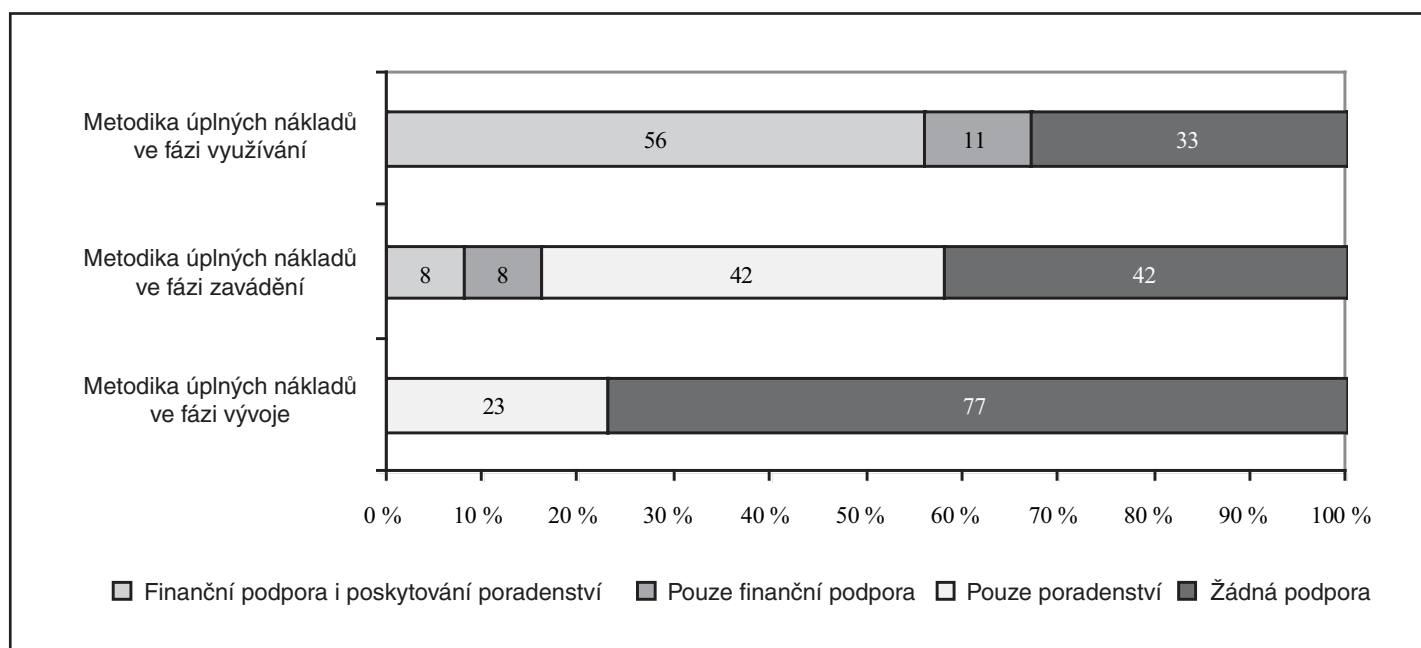
zí pozice pro vyjednávání o ceně, která může vést k lepšímu (vyššímu) pokrytí nákladů projektu, a tak přispět k finanční udržitelnosti instituce.

Hlavní bariéry bránící evropským institucím zavádět modely úplných nákladů

Je vidět, že vykazování úplných nákladů má pro univerzitu značné přínosy, zároveň je ale spojeno s řadou problémů a překážek, které instituce odrazují od zavádění takovýchto modelů. Nedá se říci, že by některé problémy úplně institucím zabránily sledovat úplné náklady, mohou však zavádění metodik značně zpomalit a snížit kvalitu jejich využití. Existují interní institucionální bariéry a bariéry externí, které jsou způsobeny vlivem okolního prostředí.

Mezi nejčastější interní překážky patří nechuť výzkumníků ke změnám a direktivnímu řídicímu přístupu. To se týká především způsobů zaznamenávání a vykazování odpracované doby výzkumníků (a případně také administrativních pracovníků). Tento aspekt se podle studie EUA ukazuje jako jeden z nejproblematictějších v průběhu tvorby metodik úplných nákladů. Je třeba si ale uvědomit, že osobní náklady tvoří hlavní část výdajů univerzity (u univerzit analyzovaných ve studii 73 %), a tak se stávají podstatným aspektem ovlivňujícím tvorbu metodik. Každý model musí zavést systém, který bude sledovat odpracovanou dobu a určovat, jak bude tato doba rozpočtena na projekty. Expertní skupina se shoduje, že existuje více možností, jak zaznamenávat a vykazovat odpracovanou dobu. Některé metody jsou na příkladu několika univerzit popsány ve studii.

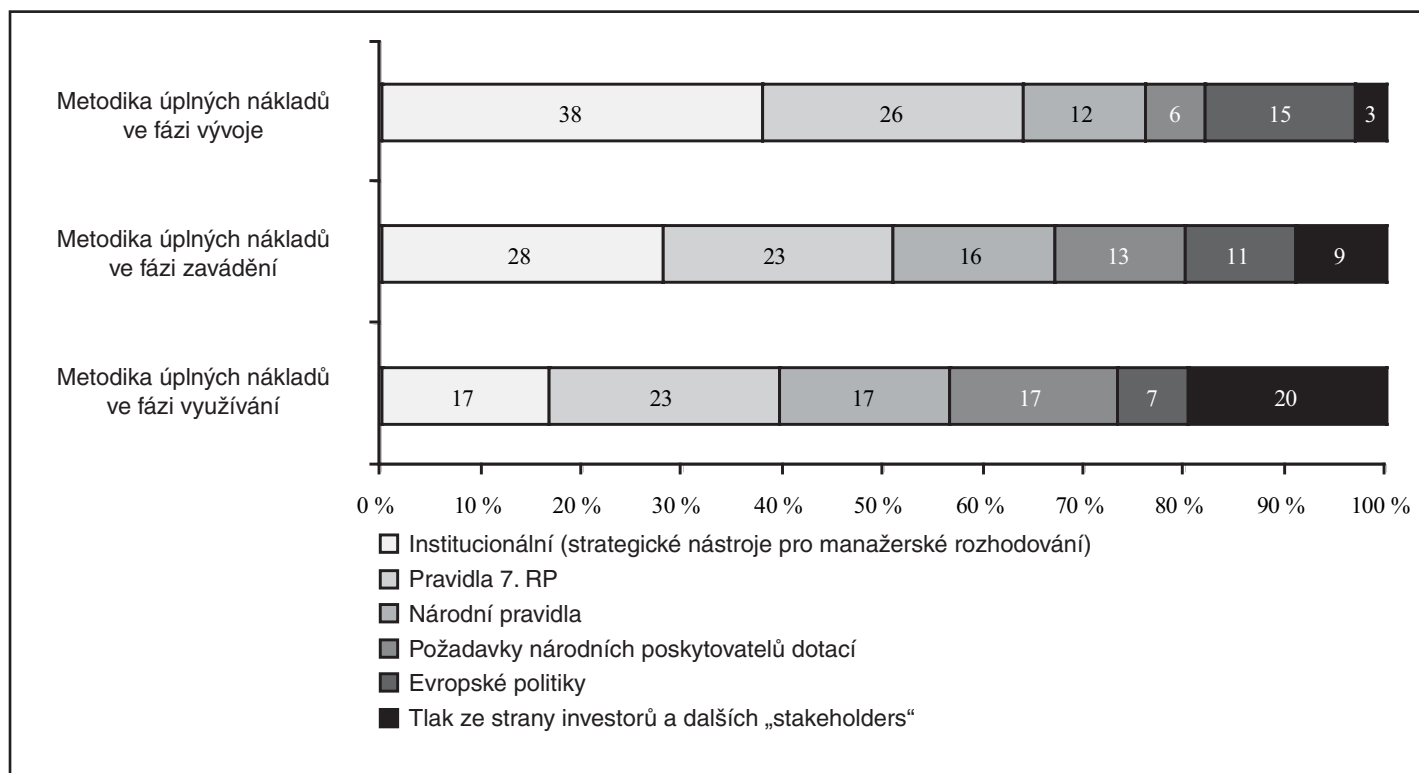
Mezi vnější bariéry se řadí například nedostatečná autonomie univerzity (nemožnost provádět samostatně nezávislá rozhodnutí), právní překážky, nedůvěra mezi poskytovateli grantů a univerzitami a skutečnost, že pouze málo poskytovatelů je v současné době ochotno hradit celkové skutečné přímé i nepřímé náklady. Univerzity také čelí nedostatku externích finančních prostředků na podporu tvorby metodiky, která je nákladným procesem a klade vysoké nároky nejen na lidské a technické, ale také finanční zdroje.

Graf 1 – Hlavní druhy podpory pro implementaci metodik úplných nákladů

Zdroj: Studie EUA „Financially Sustainable Universities - Towards Full Costing in European Universities“

Graf 2 – Hlavní druhy motivace a jejich vliv na implementaci metodik úplných nákladů

Zdroj: Studie EUA „Financially Sustainable Universities - Towards Full Costing in European Universities“

Doporučení související s implementací modelů úplných nákladů v Evropě

Ve studii se expertní skupina snaží oslovit všechny zúčastněné strany, a proto zformulovala politická doporučení a praktické rady pro univerzity. Doporučení pro univerzity, národní vlády, ministerstva a evropské instituce jsou uvedena v následujícím přehledu.

DOPORUČENÍ STUDIE EUA

Doporučení pro univerzity

- Začít vyvíjet modely úplných nákladů (zajímat se o problematiku úplných nákladů).
- Porozumět komplexnosti a významu modelu úplných nákladů pro univerzitu, pochopit požadavky poskytovatelů grantů a zahrnout tyto faktory do tvorby metodiky.
- Zvážit a načrtnout výhody plynoucí ze sledování skutečných nákladů a seznámit s těmito přínosy všechny zaměstnance univerzity.
- Použít model úplných nákladů jako strategický nástroj pro plánování a rozhodování v instituci.

Doporučení pro národní úroveň (ministerstva)

- Uvědomit si, že univerzity potřebují dodatečné finanční zdroje k implementaci metodik úplných nákladů.
- Poskytovat finanční, technickou, poradenskou a lidskou podporu potřebnou pro implementaci metodik úplných nákladů v univerzitách.
- Poskytnout univerzitám potřebnou autonomii a umožnit jim tak jednat nezávisle.

Doporučení evropským institucím

- Pracovat na společné terminologii a používat pojmy jednotně.

- Zvyšovat povědomí o výhodách sledování úplných nákladů na evropské, národní i institucionální úrovni (např. skrze činnosti navazující na dokument „Modernisation Agenda and European Research Area Policy Frameworks“).
- Nadále zjednodušovat pravidla 7. RP i dalších evropských programů na podporu VaV. Posílit dialog a výměnu zkušeností (na straně univerzit i evropských institucí) a odstranit tak nejasná pravidla a zajistit efektivnější administrativu.

Doporučení pro evropské instituce a národní úroveň (ministerstva) a další poskytovatele grantů

- Pracovat na sjednocení požadavků a pravidel týkajících se vykazování nepřímých nákladů projektu, a to jak na národní, tak evropské úrovni.
- Umožnit v rámci svých programů úhradu úplných (skutečných) přímých i nepřímých nákladů projektu.

Doporučení pro všechny

- Používat jednotně pojem „full costing“, který bude definovat schopnost instituce identifikovat a vypočítat celkové přímé a nepřímé náklady pro všechny činnosti instituce včetně projektů.

Na závěr studie EUA upozorňuje, že zavádění modelů sledování úplných nákladů je nutné chápat jako komplexní proces, který by měl být zaveden tak, aby odrážel všechny potřeby a specifika instituce a zajistil dosažení potřebných cílů. Zároveň by ale systém úplných nákladů měl být jednoduše použitelný a pochopitelný. Nemůže se jednat o složitý komplex procesů, kterému na instituci rozumí pouze několik vybraných specialistů. Systém by neměl být složitější, než je to nutné.

LENKA LEPIČOVÁ,
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
LEPICOVA@TC.CZ

Vykazování úplných nákladů ve studii Evropské komise

V posledních letech dochází k významnému nárůstu projektového financování na univerzitách v celé Evropě. Univerzity tak čelí výzvě, jak rozdělit své finanční zdroje, aby pokryly plně všechny své výzkumné aktivity a uhradily všechny vzniklé náklady. Musí se rozhodnout, jaké zvolit strategie finančního řízení pro výzkumné aktivity a jak co nejlépe a neúčinněji vyvinout související strategie zaměřené na úspěšné získávání finančních prostředků od externích poskytovatelů na realizaci svých projektů.

Poskytovatelé externích finančních prostředků na výzkum a vývoj (VaV) hrají v tomto směru velmi významnou roli. Jejich požadavky a finanční pravidla ovlivňují strategie řízení univerzit a odráží se významně především v oblasti finančního managementu instituce.

V tomto kontextu vznikla studie „*Diversified Funding streams for University-based research: Impact of external project-based research funding on financial management in Universities*“. Studie poskytuje široký přehled mechanismů externího financování v členských státech EU (především s důrazem na finanční pravidla a požadavky poskytovatelů), identifikuje jejich vliv na finanční management univerzit a hodnotí, do jaké míry podmínky externích poskytovatelů mohou motivovat instituce k zavádění modelů úplných nákladů.

Studie byla vypracována na zadání Evropské komise (DG RTD, Unit Universities) expertní skupinou vedenou ředitelkou rakouské výzkumné agentury (FFG) Sabine Herlitschka. Poprvé byla oficiálně publikována v březnu tohoto roku. Expertní skupina, skládající se ze zástupců z Rakouska, Velké Británie, Nizozemska, Švýcarska, Turecka, Německa a Maďarska, se ve své zprávě zaměřila na otázky finanční udržitelnosti univerzit a finanční řízení univerzitního výzkumu na evropských univerzitách, a to především z **pohledu poskytovatelů a jejich vlivu** právě na tyto důležité oblasti. Zdrojem informací pro studii byly expertní poznatky členů skupiny a informace získané z dotazníků rozeslaných expertům v členských státech EU a přidružených zemích. Přínosem byly také detailní rozhovory se zástupci různých evropských poskytovatelů, firem, univerzit, asociací a Evropské komise. V následující části článku jsou shrnuty základní poznatky z uvedené studie.

Mechanismy externího financování v Evropě a jejich vliv na zavádění modelů úplných nákladů

Výdaje na univerzitní výzkum tvoří významnou část veřejného financování vysokého školství. Podíl těchto výdajů na veřejných výdajích do evropského školství se pohybuje mezi 30 a 50 % a stále narůstá. Hlavním zdrojem financování univerzitního výzkumu jsou ve většině evropských zemí národní či regionální rozpočty. Podíl veřejných zdrojů je vyšší především u nových členských států EU a u států, kde je věnována menší pozornost problematice úplných nákladů. Např. v ČR, Polsku, Estonsku, Litvě a Maďarsku se podle studie národní rozpočet podílí na financování univerzitního výzkumu 70 - 80 %.

Finanční prostředky na VaV z veřejných zdrojů mohou být institucím poskytovány ve formě institucionální či účelové podpory. Institucionální finanční prostředky jsou univerzitám přiděleny nejčastěji podle

realizovaných minulých výsledků a instituce si s nimi může nakládat podle svého vlastního rozhodnutí (většinou na správu infrastruktury a mzdy stálých zaměstnanců).

Naproti tomu finanční prostředky poskytnuté na výzkumné projekty (tedy účelové projektové financování) mohou být vynaloženy institucí pouze na tento konkrétní účel, musí být odděleně sledovány v účetnictví a splňovat všechny podmínky dané poskytovatelem (jako například vykazování a uznatelnost nákladů, vypracování zpráv o řešení projektů, požadavek dofinancování apod.). Podle studie v současné době poskytovatelé stanovují velmi odlišné podmínky a požadavky a univerzity ve většině evropských zemí přizpůsobují své finanční řídicí systémy především požadavkům svých největších poskytovatelů. V Evropě

se projevuje jednoznačný trend implementace metod úplných nákladů. Rozdílné požadavky poskytovatelů však univerzitám cestu k vykazování úplných nákladů značně ztěžují. Dalším problémem je, že v současné době je pouze málo poskytovatelů ochotno či připraveno hradit univerzitám úplné přímé i nepřímé náklady projektu (full cost). Studie ukazuje, že více než polovina hlavních analyzovaných evropských grantových agentur hradí buď celkové skutečné přímé náklady projektu a pevnou procentní sazbu pro režie (nejčastěji ve výši 20 % z přímých nákladů), nebo „dodatečné náklady“ projektu a procentní sazbu na režie (viz AC model z 6. RP). V některých zemích jsou na výzkumné projekty poskytovány pevně stanovené částky (lump sums), které často nepokrývají (nebo pokrývají pouze minimálně) náklady režijní povahy. Podle studie je nutné v Evropě zvýšit povědomí poskytovatelů a docílit, aby byly univerzitám hrazeny úplné (skutečné) náklady, které jsou s realizací projektu spojeny. Tuto potřebu si nyní začínají uvědomovat například FFG v Rakousku či Finská akademie věd a Tekes ve Finsku, které jsou ochotny hradit celkové skutečné přímé i nepřímé náklady těm univerzitám, které mají funkční modely úplných nákladů.

se projevuje jednoznačný trend implementace metod úplných nákladů. Rozdílné požadavky poskytovatelů však univerzitám cestu k vykazování úplných nákladů značně ztěžují. Dalším problémem je, že v současné době je pouze málo poskytovatelů ochotno či připraveno hradit univerzitám úplné přímé i nepřímé náklady projektu (full cost). Studie ukazuje, že více než polovina hlavních analyzovaných evropských grantových agentur hradí buď celkové skutečné přímé náklady projektu a pevnou procentní sazbu pro režie (nejčastěji ve výši 20 % z přímých nákladů), nebo „dodatečné náklady“ projektu a procentní sazbu na režie (viz AC model z 6. RP). V některých zemích jsou na výzkumné projekty poskytovány pevně stanovené částky (lump sums), které často nepokrývají (nebo pokrývají pouze minimálně) náklady režijní povahy. Podle studie je nutné v Evropě zvýšit povědomí poskytovatelů a docílit, aby byly univerzitám hrazeny úplné (skutečné) náklady, které jsou s realizací projektu spojeny. Tuto potřebu si nyní začínají uvědomovat například FFG v Rakousku či Finská akademie věd a Tekes ve Finsku, které jsou ochotny hradit celkové skutečné přímé i nepřímé náklady těm univerzitám, které mají funkční modely úplných nákladů.

Situace na univerzitách v Evropě a jak jsou univerzity ovlivněny pravidly externích poskytovatelů

Evropské univerzity se nacházejí v různé fázi implementace modelu úplných nákladů, situace v rámci Evropy je v tomto ohledu velice heterogenní. V některých státech a regionech je otázce vykazování úplných nákladů věnována velká pozornost (Velká Británie, Nizozemsko, Finsko, Rakousko, Irsko, Španělsko, Švédsko, Bavorsko, Flandry), avšak ve většině členských zemí EU jsou reformní snahy teprve v počátcích a neexistuje žádný jednotný národní přístup. Ve všech zemích se ale projevuje jasné povědomí o důležitosti sledování skutečných nákladů a nutnosti vývoje směrem k modelům úplných nákladů. Proto tyto otázky hrají důležitou roli v diskusích o budování Evropského výzkumného prostoru a naplňování cílů Modernizační agentury pro univerzity – „*Delivering on the modernisation agenda for universities: education, research and innovation, COM (2006) 208, 10 May 2006*“.

V souvislosti se zvyšováním povědomí a znalostí o problematice sledování úplných nákladů, hlavně nepřímých nákladů, se objevují podle studie tři zásadní otázky.

První je uvědomit si, **komu na univerzitě náleží režijní náklady**. V tomto ohledu dochází často mezi výzkumníky k nedorozuměním. V mnoha případech si výzkumníci myslí, že celá částka režijních nákladů projektu uhrazená od poskytovatele by měla připadnout jim a jejich týmu, protože oni realizují projekt a úspěšně získali externí zdroje na jeho uskutečnění. Jen málo výzkumníků si uvědomuje, že je nutné část finančních prostředků odvést instituci na zajištění jejího chodu.

Za druhé je nutné pochopit, **kdo je zodpovědný za udržitelný rozvoj univerzity včetně úhrady režijních nákladů**. Grantové agentury často tuto otázku zmiňují a tvrdí, že jejich zájmem je pouze financovat „skutečný výzkum, a ne administrativu“. Naštěstí se nyní tento přístup mění a stále více poskytovatelů začíná chápat, že financování musí být poskytováno na bázi finanční udržitelnosti. Otázka správného poměru mezi institucionálním a účelovým (projektovým) financováním je však stále aktuální. Především v zemích, kde je ze státních zdrojů poskytována velká část prostředků na institucionální financování, vyvstává otázka, zda účelové finanční prostředky poskytnuté veřejnými grantovými agenturami na financování konkrétních projektů mají také pokrývat náklady režijního charakteru či zda už byly tyto náklady jednou uhrazeny z institucionálních zdrojů.

Třetí důležitou otázkou je, **zda mohou univerzity svévolně rozhodovat, jak budou použity finanční prostředky získané od externího poskytovatele na úhradu režijních nákladů**. Instituce často považují tyto částky jako „extra peníze“ sloužící k úhradě neuznatelných nákladů projektu či jako zdroje pro dofinancování, místo aby je použily na účel, na jaký jsou opravdu určeny - tedy na úhradu části režijních nákladů instituce.

Zvyšování povědomí a zájmu o otázky týkající se problematiky vykazování úplných nákladů je významnou měrou podpořeno v Evropě rámcovými programy VaV, a to především 7. RP. Tento program působí podle studie na univerzity jako určitý „katalyzátor“. Došlo ke zrušení nákladových modelů známých z předchozích rámcových programů. V 7. RP EK preferuje, aby účastníci v projektech vykazovali úplné přímé i nepřímé náklady vzniklé v souvislosti s projektem. Ukázalo se, že příležitost, aby instituce dostala uhrazenou skutečnou celkovou výši nepřímých nákladů projektu, byla velkou motivací pro univerzity začít se zabývat otázkou tvorby metodik úplných nákladů. Minimálně začaly univerzity provádět interní propočty, zda se jejich režijní náklady pohybují pod nebo nad hranicí přechodné sazby 60 % (z přímých nákladů), kterou poskytuje EK. V mnoha případech tak 7. RP „otevřel oči“ vedením univerzit. Ta si uvědomila existenci skutečných režijních nákladů své instituce po předchozích pouze hrubých odhadech a kalkulacích. Tento přímý dopad 7. RP na zvyšování povědomí o problematice úplných nákladů je podle studie doplněn ještě o dopad nepřímý. Univerzity, ovlivněny pravidly 7. RP, nyní

začínají v čím dál větší míře požadovat podobný přístup i od ostatních poskytovatelů grantů na národní úrovni.

Univerzity si začínají uvědomovat potřebu zavedení modelů úplných nákladů, v současné době je však podle studie zatím velice málo univerzit schopno v praxi tyto modely aplikovat. Pouze 6 % univerzit v 7. RP zatím pracuje na bázi úplných nákladů. Kolem 84 % univerzit využívá 60% přechodné sazby (stav k 10/2008). Současné studie ukazují, že většina evropských univerzit, především z nových členských států EU, nebude schopna implementovat metodiky úplných nákladů v několika následujících letech.

Model úplných nákladů jako nástroj finanční udržitelnosti univerzitního výzkumu

Udržitelnost univerzitního výzkumu vyžaduje, aby byly univerzity schopny identifikovat své skutečné náklady a hlavně, aby byly schopny tyto náklady krýt svými interními a externími zdroji. V Evropě se projevuje trend „smíšeného ekonomického modelu“. Univerzity přechází od modelu, kde mají k dispozici značné interní (institucionální) zdroje, kterých využívají podle vlastního uvážení a potřeby a podporují výzkum v souladu se svými univerzitními strategickými cíli, k modelu, kde jsou více závislé na soutěži o veřejné finanční prostředky (účelové zdroje), a jsou tak vysoce ovlivněny výzkumnými prioritami, které určuje poskytovatel grantu. Jak již bylo zmíněno výše, je těžké určit, jak by měla vypadat správná rovnováha mezi institucionálním a projektovým financováním. Z mnoha důvodů je jasné, že je výhodné podporovat a navyšovat projektové financování. Na druhé straně je zřejmé, že univerzitní výzkum nemůže být plně závislý pouze na tomto druhu příjmů. Zatímco projektové financování výzkumu je velice důležité pro zajištění kvality výzkumu, institucionální financování je nezbytné k zajištění dlouhodobého strategického plánování.

V této oblasti je zásadní výměna znalostí a zkušeností. Jak národní, tak evropské poskytovatelé by se měli pokusit koordinovat své podmínky a požadavky týkající se terminologie, účtování, dofinancování, zaznamenávání odpracované doby či reportování a odstranit tak významné bariéry bránící institucím zavádět metodiky úplných nákladů. EK by měla v tomto procesu hrát jedinečnou roli moderátora a „katalyzátoru“. Ve spolupráci s národními grantovými agenturami by EK měla pracovat na výměně zkušeností s cílem identifikovat „dobré příklady“ (good practice) na národní a evropské úrovni a vytvořit průvodce „good practice guidelines“, který by se stal vodítkem pro všechny evropské instituce.

LENKA LEPIČOVÁ,

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR, LEPICOVA@TC.CZ

Technologické centrum AV ČR připravilo ve spolupráci s CORDIS při příležitosti českého předsednictví v Radě EU speciální samostatné číslo časopisu **research*eu FOCUS**, které přibližuje situaci v českém výzkumu a vývoji v Evropském výzkumném prostoru. Kromě obecných informací, např. o prioritách českého předsednictví v oblasti VaV, hodnocení účasti českých týmů v rámcových programech či zamyšlení nad českým systémem VaV a inovací, obsahuje i stručný popis 27 úspěšných projektů 5. a 6. rámcového programu, v nichž jsou zastoupeny řešitelské týmy z ČR. Vzhledem k tomu, že zmíněné číslo **research*eu FOCUS** bylo k dispozici na

konferenci **Research connection**, kterou pořádala Evropská komise ve dnech 7. – 8. května v Praze „jako největší konferenci v oblasti VaV v r. 2009“ a které se zúčastnilo více než 1500 účastníků, mohou informace o tom, že čeští výzkumníci mají co nabídnout, přinést zvýšený zájem zahraničních týmů o účast českých řešitelů nejen v rámcových programech.

Časopis lze objednat na http://ec.europa.eu/research/research-eu/subscribe_en, nebo prohlédnout on-line na <http://cordis.europa.eu/news/research-eu>.

REDAKCE ECHO

Zavádění metodik úplných nákladů z pohledu kvestorů vybraných českých univerzit

Otázkám sledování úplných nákladů (neboli „full cost“) je v poslední době v České republice věnována značná pozornost. Důkazem toho je již zmíněná konference „Budoucnost „full cost modelu“ ve výzkumu v ČR“, kde zájem o dané téma svojí účastí vyjádřilo přes 170 posluchačů. Instituce v České republice v těchto otázkách nezůstávají v rámci Evropy pozadu. V současné době aktivně pracuje na tvorbě metodik úplných nákladů sedm univerzit. Kvestory vybraných univerzit jsme oslovili, abychom zjistili jejich názory na tuto problematiku prostřednictvím odpovědí na následující otázky.

1. Motivace k zavádění metodik úplných nákladů

Motivace k zavádění metodik úplných nákladů v institucích existují na institucionální, národní a evropské úrovni. Zkušenosti u většiny evropských institucí ukazují, že za snahami zavedení těchto modelů na úrovni instituce stojí manažerská a strategická rozhodnutí a rostoucí potřeba znát své skutečné projektové náklady, které souvisejí s požadavkem finanční udržitelnosti instituce. V praxi jsou však často hlavním důvodem spíše požadavky největších externích poskytovatelů dotací, a to jak na evropské (především 7. rámcový program pro výzkum, vývoj a demonstrace), tak národní úrovni (v ČR především Operačním program Výzkum a vývoj pro inovace). Jaká byla situace ve vaší instituci? Co vás nejvíce motivovalo k zavádění metodik „full cost“?

2. Časový horizont tvorby a realizace metodiky

Zavádění metodik úplných nákladů je velmi náročným procesem jak z pohledu metodického, finančního, personálního, tak také časového. Kdy jste se začali o problematiku „full cost“ zajímat a jaký předpokládáte časový horizont implementace této metodiky ve vaší instituci?

3. Překážky bránící implementaci metodiky

Jako nejčastější překážky bránící implementaci modelů úplných nákladů se uvádí: nedostatek finančních a personálních zdrojů na vytvoření nové metodiky, rezistence výzkumných pracovníků, nejednotnost a rozdílné požadavky poskytovatelů dotací a neexistence společné terminologie, která by jednotným způsobem definovala „full cost“ a související pojmy. S jakými největšími problémy se potýkáte ve vaší instituci vy?

4. Konkrétní metodiky

Mohli byste krátce popsat, jak vypadá váš model „full cost“, a proč jste se rozhodli právě pro takovýto model, v čem má své výhody?

**DOC. ING. LADISLAV JANÍČEK, Ph.D., MBA,
KVESTOR, MASARYKOVA UNIVERZITA (Brno)**

1. Největším motivem pro úvahy o „full cost“ byla jednoduše potřeba plánovat reálné rozpočty projektů, případně v projektech plánovat reálné a úplné náklady. K této potřebě jsme dospěli zcela nezávisle na iniciativě „full cost“. Poskytovatelé dotací měli a někdy bohužel stále mají tendenci zapomínat nebo možná jen nebrat v úvahu, že realizace projektu vyžaduje nějaké institucionální zázemí – maximálně byli ochotni připustit, že se do projektu mohou uplatnit pouze „přidané náklady“ – a to jak přímé, tak nepřímé vyvolané realizací projektu – tedy jinými slovy tak připouštěli ve

vztahu k nepřímým nákladům započítávat pouze něco jako „variabilní režie“, tj. režijní náklady vyvolané projektem. Neurčitost tohoto modelu posléze vedla k úvaze o „full cost“. Zajištění chodu instituce však stojí nějaké náklady, a je proto přirozenou snahou, aby se tyto režijní náklady, tedy něco jako „fixní režie“, mohly do rozpočtu projektů uplatňovat také. Motivací pro nás byly zejména:

a) Ekonomická nutnost – na některých hospodářských střediscích naší univerzity převažují účelově získávané prostředky. V situaci, kdy je limitovaný rozpočet na uplatnění režijních nákladů (či dokonce někde ani tato možnost není) se ukazovalo, že hospodářské středisko nemělo dostatek jiných prostředků, jak tyto režie vznikající v důsledku projektů pokrýt – dostávalo (a stále bohužel dostává) se do situace, kdy mají relativně dost finančních prostředků na účelových dotacích, ale není schopno projekty ekonomicky realizovat (nemají totiž peníze na zajištění chodu instituce). Nepříliš pozitivní praxí tak byla skutečnost, snažit se co nejvíce nákladů deklarovat jako náklady přímé – což ještě navíc vede ke zkreslování obrazu struktury nákladů v instituci.

b) Finančně-kontrolní – obecně platí pravidlo, že náklady mají být vázány na ty zdroje, které je způsobují. V okamžiku, kdy náklady na režie v důsledku jejich limitování poskytovatelem nemohou být pokryty v rámci rozpočtu projektu, nemohou být ani „přebarveny“ na přímé náklady, pak je uplatníme vůči jinému zdroji financování – pokud by tento jiný zdroj byla dotace, pak se může jednat o nesouvisející náklady se všemi důsledky, které takové použití dotace na nesouvisející náklady má.

Zejména však lze zdůraznit, že „full cost“ je zcela přirozenou ekonomickou praxí a je jen s podivem, že se k jeho zavedení dostáváme až nyní. Bohužel ne všichni poskytovatelé jsou dnes plně srozuměni s významem modelu „full cost“ a ve svých finančních rámcích jej připustit.

2. Metodikou full cost, případně tím, jak režijní náklady uplatňovat v projektech, jsme se začali zabývat již v roce 2004. Od roku 2005 regulujeme proces evidence a rozpočítávání nákladů do projektů do stanovených limitů. Na zavedení full cost jsme v současné době vlastně již plně připraveni – počítali jsme s jeho zavedením od roku 2010. Vše závisí na tom, zda model full cost umožní poskytovatelé dotací v rámci svých finančních rámců všeobecně používat. Pak nás zřejmě čeká určitá cesta k „certifikaci“ naší metody.

3. Největším problémem je jednoznačně to, že poskytovatelé dotací se zatím nedokázali sjednotit a umožnit používání full cost modelu ve svých finančních rámcích. Nejednotnost terminologie jistě také přináší řadu nedorozumění – ale to spíše jen mezi institucemi – uvnitř univerzity jsme terminologii celkem ujednotili. Do budoucna pouze věříme, že nedojde k nějakým naprosto neproveditelným požadavkům na nastavení systému ze strany poskytovatelů, jako požadavků k certifikaci metody, a posléze k poněkud absurdním výkladům pravidel ze strany kontrolních orgánů – to by byla skutečně velká překážka do budoucna. Velkým tématem je však také legislativa vztahovaná k účetnictví a daním, které bezesporu přinášejí některé limitující podmínky, které budou vyžadovat další řešení.

4. Náš model vychází z rozpočítávání režijních nákladů mezi projekty na základě výnosů. Poměr režii v předchozím roce podělených plánovanými výnosy v aktuálním roce se musí rovnat režii uplatňovaným do projektu poděleným výnosy projektu. Používáme tedy tzv. výnosový „cost driver“. Tento přístup nám umožňuje zachovat zcela transparentní rozdělení režii vůči všem zdrojům financování rovným pravidlem, což je jeden z principiálních požadavků full cost modelu. Navíc je tento způsob výpočtu relativně jednoduchý. Nákladové „cost drivers“ s sebou totiž nesou výkladové potíže a často se musí používat více než jeden. Výnosový přístup odráží vlastně naši filosofii rozpočtování – „neplánujeme náklady, ale plánujeme výnosy“ – důvodem je to, že jakmile plánujeme náklady, jsou tyto obvykle odrazem potřeb a potřeby jsou obvykle nekonečné. Plánování výnosů říkáme hospodářským střediskům to, že jejich náklady mohou být maximálně do výše jejich výnosů. Kupodivu tato filozofie přinesla výrazný pozitivní posun v hospodaření s finančními prostředky – všechna hospodářská střediska jsou si vědoma omezení svých nákladů a potřeb svými výnosy a již řadu let nemáme potíže s tím, že „někdo potřebuje“ či že „někdo nevyšel“... Tento přístup jsme pak přenesli také na plánování rozpočítávání režii do projektů jako princip rozdělování – vycházíme z toho, že procento režie versus výnosy je stejné vůči všem programovým rámcům financování, a nominálně pak platí, že výnosově větší projekt má samozřejmě nominálně větší režie než projekt menší.

**ING. IVANA CHVÁLNÁ,
KVESTORKA, VYSOKÁ ŠKOLA CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ
V PRAZE**

1. Na VŠCHT Praha podíl výzkumné a vývojové činnosti dlouhodobě převyšuje 50 % všech aktivit, tímto se naše vysoká škola již dnes řadí do kategorie tzv. výzkumných univerzit. Za tohoto stavu není udržitelné financovat veškeré společné náklady z činností, které s výzkumem nesouvisí. Mám tím na mysli především finanční prostředky určené na vzdělávání. Je proto nezbytné vyčíslit, maximálně objektivně a reálně, údaje o skutečných nepřímých nákladech spojených s konkrétní činností a přiznat, že společné náklady, jako voda, energie, údržba, odpisy, administrativa a další, **nejsou zadarmo**, a je třeba je cíleně přiřadit k činnostem, při kterých vznikly. Již od roku 1999 se na univerzitě provádějí ekonomické výpočty s cílem stanovení skutečných nepřímých nákladů projektu. Naše dlouhodobé zkušenosti nám jen potvrzují, že tato cesta byla správná. Full cost model jen upřesňuje a dává rámeček k výpočtu, o který jsme se již dávno snažili.

A ještě něco bych ráda doplnila, EU a konkrétně 7. RP nám názorně ukázaly, že nepřímé náklady existují a nejsou něco, za co bychom se měli stydět. Respektování těchto nákladů nám umožňuje realizovat výzkum na špičkové úrovni. Je třeba přiznat, že k vytvoření a zajištění optimálních podmínek pro práci řešitelů výzkumu a vývoje máme stále co ještě zlepšovat. Na druhou stranu nám však dlouholeté zkušenosti ukazují, že poddimenzované nepřímé náklady nám nemohou potřebnou podporu řešitelům zajistit.

2. Část odpovědi je již zahrnuta v předchozí odpovědi. Stanovit časový horizont implementace full cost je velmi obtížné. Nejde jen o stanovení metodiky, nastavení informačních systémů, ale i o celkový pohled univerzity na stanovení skutečných nákladů (zejména nepřímých), které je třeba zohlednit do všech činností. Nezáleží tedy jen na snaze a dobrém úmyslu univerzity, ale přede-

vším na vnějších faktorech. Poskytovatelé dotací dosud nemají jednotný názor na akceptování výpočtu nepřímých nákladů. Setkáváme se s tím především při předkládání vyúčtování projektů VaV a obhajování zvolené rozvrhové základny. Také vyčíslení nepřímých nákladů, které je postaveno na reálných nákladech, je pro některé poskytovatele velmi obtížně přijatelné, zvláště pokud tak nečiní všechny subjekty realizující výzkumné aktivity. To vše ovlivňuje rozhodování, kdy skutečně zavedeme full cost model do praxe. Na závěr ale mohu říci, že pokud budou vytvořeny vnější podmínky, bude se naše univerzita snažit full cost model zavést do své ekonomiky co nejdříve.

3. Jako největší problém vnímám nejednotnost představ poskytovatelů dotací (vyjma EU) o tom, co jsou nepřímé náklady a jaký podíl mohou z celkových prostředků na danou činnost tvořit. V poslední době se u poskytovatelů spíše setkáváme s představou, že uznatelným přímým nákladem není počítač ani kancelářských papír, ale současně je požadováno, aby nepřímé náklady byly co nejnižší. A tak se pohybujeme v uzavřeném kruhu, který je možné řešit buď skrytým financováním z jiných zdrojů, nebo přiznáním, že nepřímé náklady nejsou zanedbatelnou položkou rozpočtu projektu.

Určitě budou existovat i další úskalí spojená s implementací metodiky full cost do reálné praxe, jako např. definice jednotlivých pojmů, stanovení aktualizace zdrojových dat, příprava informačních systémů a v neposlední řadě pochopení řešitelů, že vynaložené nepřímé náklady na řešení jejich projektů jsou skutečné, doložitelné a nejsou jen pouhým odhadem a fikcí.

4. Full cost model v pravém slova smyslu naše univerzita nepoužívá. Jednotlivé položky nepřímých nákladů sice přes rozvrhovou základnu přímých nákladů umíme do projektů dopočítat, ale dosud je zúčtováváme jednou souhrnnou položkou. Podíl nepřímých nákladů se v dlouhodobém horizontu mění pouze minimálně a činí zhruba 27 % z celkových nákladů výzkumných projektů. V průběhu let jsme se snažili využít i jiné rozvrhové základny (cost drivers), jako jsou osobní náklady nebo metry čtvereční. Nejvíce se nám však zatím osvědčuje pro svou stabilitu rozvrhová základna založená na přímých nákladech. Do budoucna však nevyklučujeme pro jednotlivé společné činnosti využít kombinace různých rozvrhových základen.

**ING. HANA KROPÁČKOVÁ,
KVESTORKA, JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

1. Budu odpovídat spíše na otázku „Jaká je situace ve vaší instituci?“ a „Co vás nejvíce **motivuje** k zavádění metodiky full cost?“, protože naše univerzita je zatím zcela na začátku tohoto procesu. Uvedený důvod úpravy otázek do přítomného času je zároveň i mou odpovědí na první z nich: na Jihočeské univerzitě (zatím ve sféře ekonomického managementu) probíhá diskuze o potřebě zavedení metody pro sledování úplných nákladů jednotlivých činností a souběžně s tím „sběr“ informací. Prvotní motivaci přinesl rozjezd 7. rámcového programu a příprava na naši účast v něm (s vědomím přechodnosti dosavadního způsobu financování nepřímých nákladů). Jedním z hlavních motivů je však nyní stále výraznější potřeba najít nový model sestavování rozpočtu univerzity a vyřešení problematiky finančního vyrovnávání za výkony poskytované si vzájemně jednotlivými fakultami a dalšími součástmi univerzity. Jde tedy ve velké míře o oblast výuky. Významným

motivem je samozřejmě OP VaVpl a podmínky nastavené pro způsobilost výdajů v rámci start-up grantů. Osobně však považuji za nejdůležitější motivaci zmíněnou potřebu znát skutečné náklady všech činností, které univerzita vykonává. Je to nezbytný podklad pro správné vyhodnocení udržitelnosti jednotlivých aktivit i instituce jako celku, je to podklad pro strategii získávání zdrojů i zhodnocení rizik při neschopnosti je získat...

2. O problematice full cost jsme začali hovořit, jak jsem se již zmínila, nejprve v souvislosti s financováním projektů 7. RP – zprvu ve velmi obecné poloze. Problematika se leckdy a leckomu zdála poměrně odtažitá, neaktuální. Čekala nás řada jiných důležitějších úkolů... Možná i proto, že vážněji je toto téma diskutováno až nyní, jsme zatím v úplných začátcích. Chybí nám především personální kapacity. Časový odhad je velmi složitý. V první řadě potřebujeme na univerzitě nastavit metodu účetní evidence nepřímých nákladů. Mnohem složitější však bude volba metody dělení těchto nákladů mezi jednotlivé činnosti. Nastane fáze ověřování... Na druhé straně přínosem jistě bude spolupráce univerzit, které jsou v obdobné situaci jako my, a zkušenosti těch, které jsou mnohem dále. Přesto nedokážu odpovědět, kdy budeme schopni metodu full cost v plném rozsahu uplatit.

3. Zmínila jsem již nedostatek personálních zdrojů. To je náš současný aktuální problém. Na ostatní jistě narazíme postupně. Velmi bychom si přáli, aby časem odpadla jedna z velmi významných obtíží, kterou způsobují rozdílné požadavky poskytovatelů dotací. Bude-li obecně zájem na uplatnění metodiky full cost, pak věřím, že překonat problémy spočívající v nejednotné terminologii a neexistenci dostatečných všeobecně přijatelných definic se podaří překonat.

4. S ohledem na stav příprav metody full cost na naší univerzitě na tuto otázku nemohu odpovědět.

ING. VLADIMÍR STACH, KVESTOR, TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

1. Hlavním motivem byla změna rozpočtových pravidel univerzity. TUL do roku 2002 (včetně) používala pro sestavení rozpočtu tzv. historické řady, které nerespektovaly meziroční změny ve výkonech jednotlivých fakult, což nepůsobilo motivačně a vyvolávalo spory mezi fakultami o dělení zdrojů. V roce 2003 proto univerzita přešla na nový výkonový model rozpočtování zdrojů. Režijní náklady byly hrazeny rovným podílem bez vazby na „skutečnou“ spotřebu prostředků. V následujícím roce byl zaveden model rozpočtování režijních nákladů, který měl odstranit další spory fakult o využívání společných prostředků TUL, především prostor, a který vycházel ze základních charakteristik fakult. Tento model byl v prvních letech tlumen pro plynulý přechod z rovného podílu na úhradu za „skutečnou“ spotřebu. Charakteristiky fakult byly nastaveny tak, aby nebyly závislé na různých podílech jednotlivých činností fakult, které jsou hodně rozdílné mezi technickými a humanitními fakultami. To umožnilo úhradu režijních nákladů za fakultu jako celek bez rozúčtování mezi jednotlivé činnosti. Po „usazení“ modelu jsme začali tento výpočet používat i pro výpočet režijních nákladů projektů vědy a výzkumu a následně i pro zakázky doplňkové činnosti. Hlavním motivem tedy bylo zobjektivnění rozpočtových pravidel TUL. Dalším motivem byla potřeba jednotného, poměrně srozumitelného a jednoduchého administrativního nástroje pro vědeckovýzkumné pracovníky a administrativu při jejich plánování rozpočtů projektů a ceny zakázek doplňkové činnosti a jejich zpětnou kontrolu. V neposlední řadě musela TUL samozřejmě reflektovat také požadavky nejrozličnějších poskytovatelů na dokladování režijních nákladů, které není založené na odhadu. Pokud bychom takovou metodiku postupně nezavedli, dá se očekávat, že budou prostředky kráceny.

2. První rozpočet režijních nákladů, kdy byly zavedeny tři rozvrhové základny a byly vymezeny tři skupiny režijních nákladových středisek: provozní, správní a ostatní režijní nákladová střediska, byl realizován v roce 2004. V současnosti je těžké odhadnout, kdy bude metodika full cost zavedena na Technické univerzitě v Liberci plně, protože dosud neznáme jasná kritéria, co vlastně znamená full cost v podmínkách univerzit ČR.

3. Hlavní překážky k zavedení full cost na Technické univerzitě spatřujeme v těchto skutečnostech:

- nejednoznačný a často subjektivní výklad pojmů,
- často velice protikladné požadavky různých poskytovatelů - to nám nebrání v zavedení našich pravidel, ale spíše v jejich rovném uplatnění vůči všem poskytovatelům, takže režijní náklady můžeme spočítat, ale nemůžeme je v každém projektu uplatnit rovnocenně,
- složitost účetnictví univerzit daná také častou změnou zákonů a měnicími se požadavky poskytovatelů,
- „akademická svoboda“, resp. představy některých akademiků o jejich akademických svobodách.

4. Za hlavní výhodu považujeme jeho relativně vysokou „spravedlnost“ a jednoduchost. Hlavní nevýhodou jsou zatím opomíjené režijní náklady fakult a jejich pracovišť, což je dáno účelem vzniku této metodiky, tedy „měření“ nákladů fakult jako celku.

ZA ECHO SE PTALA LENKA LEPIČOVÁ

Bílá kniha – adaptace na změny klimatu

Evropská komise vystoupila se strategií, která má EU pomoci vyrovnat se s vlivem klimatických změn a zmírnit její zranitelnost v tomto směru. Bílá kniha „Adaptace na klimatické změny: Směrem k evropskému akčnímu rámci“ zdůrazňuje význam dopadu klimatických změn pro mnoho oblastí (zdraví, zemědělství, biodiverzita, oceány, energetika, doprava) i pro různé sociální vrstvy. Těmito sférami by se měli zabývat politici, sledovat potenciální vliv klimatických změn, vyčíslit náklady možných akcí i nečinnosti apod. EK navrhuje do roku 2011 vytvoření informačního systému (Clearing House Mechanism), který by napomáhal výměně informací o rizicích klimatických změn a nejlepších postupech mezi evropskými

státy. EK rovněž vytvoří orgán (Impact and Adaptation Steering Group – IASG), který bude dohlížet na implementaci strategie. Publikace uvádí, že v adaptačním procesu bude významnou roli hrát výzkum, který je nezbytný pro porozumění vlivu klimatických změn a pro vývoj metod a technologií potřebných k jejich zvládnutí. Na to by se měla zaměřit činnost jedné části Evropského institutu pro inovace a technologie.

Další informace:

http://ec.europa.eu/environment/climat/adaptation/index_en.htm

JANA ČEJKOVÁ, TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR

Rok 2008 z hlediska poskytování institucionální podpory na projekty mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji

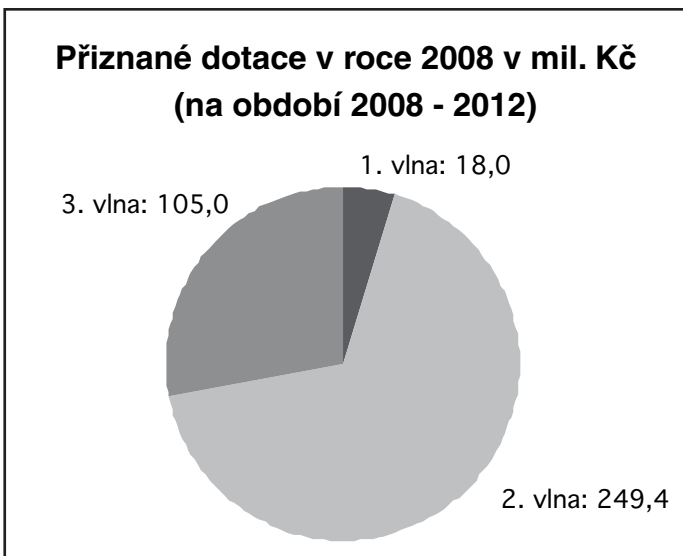
Systém poskytování institucionální podpory, který byl spuštěn na jaře roku 2008, je jedním z nástrojů českých institucí, jak získat ze státních zdrojů dodatečné finanční prostředky na specifické projekty realizované v rámci mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji. V těchto projektech se obecně vychází z pravidla spolufinancování, které stanovuje účastníkovi podmínku pokrýt část nákladů z vlastních zdrojů. Snaha o zvyšování účasti českých subjektů v mezinárodních projektech představuje mj. systém institucionální podpory (tzv. dofinancování), který má za cíl pokrýt účastníkovi formou dotace právě tu část uznatelných nákladů projektu, které nejsou hrazeny primárním poskytovatelem (např. Evropskou komisí) a musely by být jinak pokryty z vlastních zdrojů.

Administrátorem rozdělování těchto dotací je MŠMT (odbor 32 – Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji). Pravidla poskytování se řídí jak národní legislativou, tak evropskou úpravou. Na národní úrovni jsou to zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, § 4, odst. 5, písm. c) o poskytování institucionální podpory na část mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, a dále nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů, § 1, odst. 7, který udává, že poplatky na mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji se hradí způsobem stanoveným ve smlouvě, kterou se Česká republika ke spolupráci zavázala. Z pohledu evropské úpravy se jedná o Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C 323/01), který definuje výzkumné organizace, tzn. způsobilé žadatele o dofinancování.

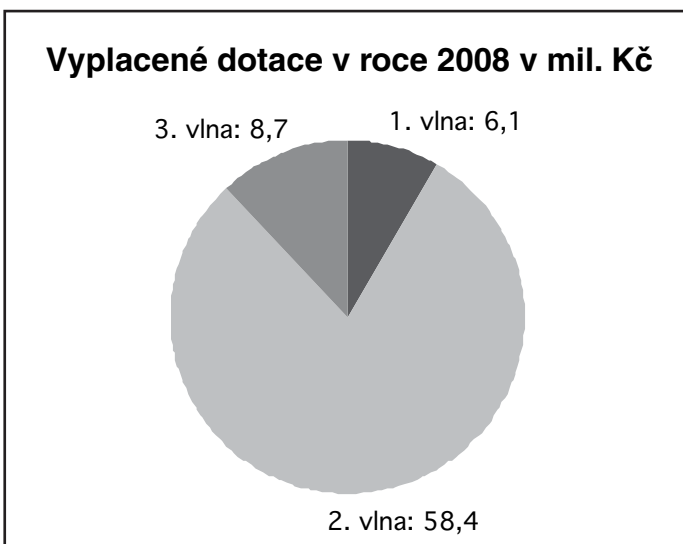
Poskytnuté finanční prostředky v r. 2008

Pravidla dofinancování definují projekty způsobilé na dofinancování mj. jako projekty s datem zahájení řešení ne dřívějším než 1. ledna 2007. Celková dotace je přiznána na aktuální kalendářní rok a roky následující až do plánovaného ukončení projektu – více o pravidlech pro dofinancování v dokumentu MŠMT **Pravidla pro poskytování institucionální podpory na podporu účasti v projektech mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji**. Za rok 2008 bylo prostřednictvím internetové aplikace e-projekt (www.msmt-vyzkum.cz/20006/CENTRA/ePROJEKT/) přijato přibližně 100 žádostí o dofinancování, z nichž plných 67 projektů splnilo podmínky pro udělení dotace. V naprosté většině se jednalo o projekty rámcových programů ES pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace. Mezi další způsobilé programy patří např. FM EHP Norska (priorita 6 Vědecký výzkum a vývoj), Euratom a projekty JTI (Společné technologické iniciativy). Ve třech proběhlých vlnách v roce 2008 byla postupně přiznána dotace na projekty ve výši 18 021 tis. Kč, 249 372 tis. Kč a 104 990 tis. Kč (viz graf 1). Vyplacená dotace pro rok 2008 činila 73 230 tis. Kč (graf č. 2). Graf 3 představuje částky vyplývajících závazků MŠMT na léta 2009 – 2012.

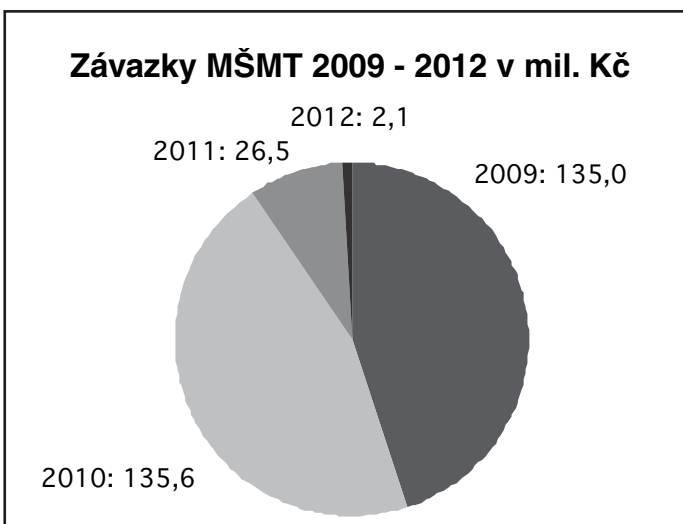
Z grafů 1 a 2 je zřetelně vidět, že v rámci druhé vlny podávání žádostí o dofinancování (s uzávěrkou 31. srpna 2008) byla nejenom přiznána největší celková dotace (249,4 mil. Kč), ale také bylo vyplaceno nejvíce finančních prostředků (58,4 mil. Kč – jednalo se o vlnu, kde žádaly o dofinancování projekty velkých infrastruktur). Graf 3 znázorňuje současné závazky MŠMT na nadcházející roky – tento stav se promítne do následujících let, kdy ovlivní celkové disponibilní finanční prostředky na dofinancování projektů, které v nadcházejících letech teprve začnou.

Graf 1 – Přiznané dotace v roce 2008 v mil. Kč (na období 2008 – 2012)

Graf 2 – Vyplacené dotace v roce 2008 v mil. Kč

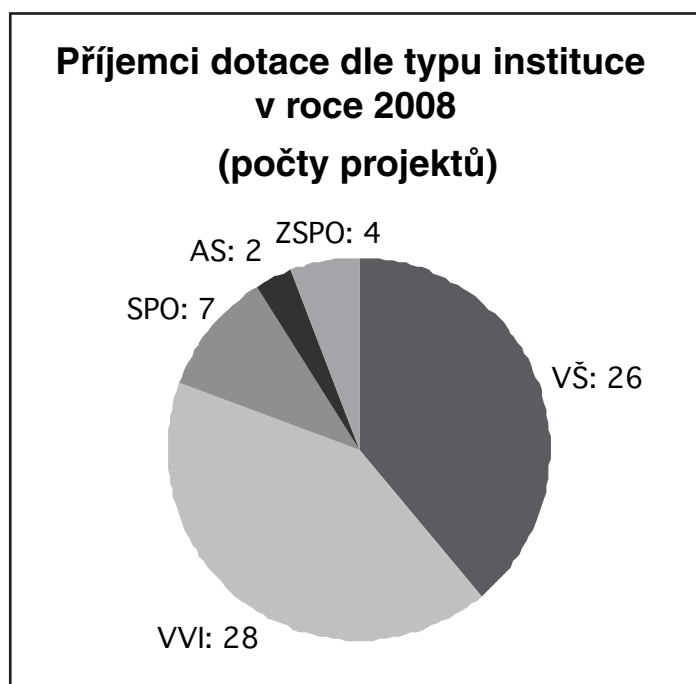

Graf 3 – Závazky MŠMT 2009 – 2012 v mil. Kč

Žadatelé o dofinancování

Uchazečem o dofinancování je taková fyzická nebo právnická osoba nebo organizační složka České republiky, která byla vybrána v souladu s pravidly příslušného programu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji a zároveň splňuje definici výzkumné organizace dle článku 2.2, písm. d) Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací.

Struktura schválených projektů za tři vlny v roce 2008 byla z hlediska typu žadatele / instituce následující: vysoké školy 26 schválených pro-

Poznámka: VŠ – vysoké školy, VVI – veřejné výzkumné instituce, SPO – státní příspěvkové organizace, AS – akciové společnosti, ZSPO – zájmová sdružení právnických osob

Graf 4 – Příjemci dotace a počty projektů dle typu instituce v roce 2008

jektů, veřejné výzkumné instituce 28, státní příspěvkové organizace 7, zájmová sdružení právnických osob 4, akciové společnosti 2 projekty (celkem tedy 67 přijatých projektů k dofinancování) – viz graf 4. Dá se předpokládat, že převaha žádostí vysokých škol a veřejných výzkumných institucí bude pokračovat i v následujících letech.

Vyúčtování dotace

Pravidla dofinancování definují obecné podmínky pro poskytování dotace včetně povinností obou stran (poskytovatele a příjemce). Příjemce dotace je povinen na konci kalendářního roku provést zúčtování dotace se státním rozpočtem (v souladu s vyhláškou č. 52/2008 Sb.) a odevzdat poskytovateli do konce ledna následujícího roku tzv. finanční zprávu. V této souvislosti uspořádalo Technologické centrum AV ČR ve spolupráci s MŠMT praktický seminář pro příjemce podpory, který měl za cíl objasnit postupy při vyúčtování dotace ve vztahu k MŠMT. Zároveň byl prezentován zástupci MŠMT výhled na rok 2009 (termíny pro podávání žádostí o dofinancování, způsobilé programy a disponibilní finanční prostředky). Lze konstatovat, že i pro rok 2009 je k dispozici dostatečné množství finančních prostředků a uzávěrky jednotlivých vln pro podávání žádostí budou rozloženy rovnoměrně během celého roku. Snahou je poskytovat dotace na co možná nejvíce projektů, které jsou realizovány v programech způsobilých pro dofinancování. Z následné diskuse účastníků semináře vyplynula řada otázek, na které je nutno do budoucna hledat odpovědi. Jedná se nejenom o požadavky poskytovatele dofinancování (MŠMT), ale také neméně důležité aspekty vůči hlavnímu poskytovateli financí na projekty (v případě projektů 7. RP se jedná o Evropskou komisi). Technologické centrum AV ČR v tomto směru úzce spolupracuje s MŠMT a novinky z této oblasti pravidelně zveřejňuje na svých internetových stránkách „více o financování“ (<http://www.fp7.cz/cz/vice-o-financovani-7rp/>). Aktuální informace včetně statistik poskytovaných dotací jsou k dispozici rovněž na stránkách MŠMT věnovaných systému dofinancování <http://www.msmt-vyzkum.cz/cz/2008-RP/>

KATEŘINA SLAVÍKOVÁ,
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
SLAVIKOVAK@TC.CZ

Nejčastější chyby zjištěné při auditech 6. RP

V tomto příspěvku se budeme věnovat nejčastějším chybám zjištěným při auditech 6. rámcového programu, které se však objevují i v 7. rámcovém programu. Postupně probereme odpisy, DPH, jednorázové odměny, výkazy práce (time sheets) a metodu plných nákladů (full cost model).

Nejprve obecně platné zásady pro 6. i 7. rámcový program. Uznatelné náklady musejí být skutečné, zaúčtované v účetnictví příjemce v souladu s jeho běžnou účetní praxí, s nulovým ziskem a musejí být vynaložené během doby trvání projektu v souladu s milníky uvedenými v Annexu I – Popis práce (Description of work). Evropská komise (dále jen EK), pro nás možná nezvykle, vyjmenovává precizně pouze náklady vždy neuznatelné a pokud jde o uznatelné, ve většině případů nás odkazuje na běžnou účetní praxi příjemce a na smlouvu uzavřenou mezi EK a příjemcem.

Neuznatelnými náklady jsou tedy nepřímé daně včetně DPH a cla, dlužné úroky, rezervy, kurzové zisky a ztráty, náklady vzniklé, příja-

zené nebo uhrazené z jiného projektu, výdaje na cizí či vlastní kapitál, úroky z bankovních či obchodních úvěrů a finanční služba u leasingu, nepřiměřené nebo nepodložené náklady a jakékoliv další náklady, které neodpovídají smlouvě uzavřené mezi EK a příjemcem. Nedílnou součástí smlouvy uzavřené mezi EK a příjemcem je také zmíněný Annex I, v němž je detailně popsán celý průběh projektu, zapojení jednotlivých týmů, předpokládané počty „člověkoměsíců“, které budou na přidělenou práci spotřebovány, a plánovaná období, ve kterých dotčený tým úkoly splní. U některých projektů jsou činnosti dotčeného týmu rozvrženy rovnoměrně po celou dobu jeho trvání, u jiného nárazově. Annex I může nám – auditorům – hodně napovědět o přiměřenosti vynaložených nákladů, aniž bychom rozuměli technické stránce projektu.

U **dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku** jsou uznatelným nákladem projektu pouze účetní, nikoli daňové odpisy. U některých malých organizací jsou účetní a daňové odpisy shodné, mezi kontrolovanými příjemci se nikdo takový nevyskytl. Uznatelnou výší odpi-

sů zjišťujeme ze vstupní ceny majetku bez DPH. Do vstupní ceny zahrnujeme i náklady spojené s uvedením majetku do užívání v souladu s českými účetními standardy. Na výši odpisů má vliv i procentní využití nakoupeného majetku pro daný projekt. Odpisy nelze u EK uplatnit naráz, v každém vyúčtování nárokuje pouze část odpovídající příslušnému počtu měsíců. Uznatelným nákladem může být i poměrná část odpisů hmotného a nehmotného majetku, který byl pořízen před zahájením projektu a v době jeho trvání ještě není plně odepsán.

Při auditech velmi často zjišťujeme, že instituce nemá žádnou evidenci, podle které by bylo možné ověřit deklarované využití přístroje pro projekt. Pokud hovoříme např. o laboratorních přístrojích, jako evidenci bychom mohli uznat např. knihu vzorků, ve které by byl uveden i údaj, pro jaký projekt bylo měření skutečně (tak, jak to například standardně vyžadují příručky jakosti). Někteří příjemci nárokují z projektu také proplacení nějakého poměrně drahého náhradního dílu zakoupeného pro přístroj, který již byl buď plně odepsán, nebo byl pořízen z jiné dotace. Uznatelnost takového nákladu opět závisí na schopnosti účetní jednotky věrohodně prokázat způsob využití takového přístroje pro daný projekt.

Pro úplnost opět připomínáme, že **DPH není uznatelným nákladem** projektu. V případě tuzemské DPH již zřejmě nebudou problémy, protože je již možné vrácení daně z přidané hodnoty od tuzemských finančních úřadů (viz další příspěvek v tomto čísle Echa, pozn. redakce). Zbývá nám tedy zahraniční DPH, která se vyskytuje zejména u zahraničních služebních cest. Považují za důležité připomenout, že vycházíme z korunových hodnot zaúčtovaných v účetnictví příjemce a DPH uvedenou v zahraniční měně přepočítáme na české koruny v kurzu použitém účetní jednotkou pro vyúčtování zahraničního cestovního příkazu. Následný přepočet na eura pro potřeby sestavení FORM C učiníme s použitím denního kurzu Evropské centrální banky.

Nevyhnutelným úkolem je pro příjemce z řad ústavů Akademie věd nebo vysokých škol vypořádání se s odlišnými přístupy k tvorbě platové politiky podle pravidel českých poskytovatelů a podle pravidel EK. Obvyklou tuzemskou praxí je strukturovat mzdový výměr podle plánovaných pracovních kapacit vynaložených na jednotlivé typy projektů. Hrubá mzda je pak tvořena základním platem, osobním příplatkem, případně odměnou. Odměna je koncipována jako jednorázová platba za účast na určitém projektu a je téměř vždy hrazena ve výši 100 % ze zvoleného projektu.

Mzdové náklady jsou pak v institucích sledovány ve vertikální struktuře, konkrétně tak, že mzdový program automaticky rozdělí pro potřeby střediskového / projektového účetnictví základní plat rovnoměrně podle kapacit na jednotlivé projekty, osobní příplatek je automaticky přiřazen k projektu, ze kterého byla definována jeho úhrada již v úrovni mzdového výměru, a odměna je vyplacena na základě rozhodnutí vedoucího řešitelského týmu / vedoucího oddělení a je zaúčtována také k tíži předem zvolenému projektu. EK se ovšem na mzdovou politiku příjemce dívá v úrovni horizontální.

Horizontální znamená, že celkový roční příjem zaměstnance je vydělen celkovým počtem produktivních hodin sledované osoby. Takto zjištěná hodinová sazba je následně vynásobena počtem hodin odpracovaných na daném projektu a porovnává s náklady nárokovánými příjemcem. Vzhledem k tomu, že zaú-

čtované a následně nárokované náklady instituce jsou výsledkem vertikální struktury, dosahujeme velmi často rozdílu v hodinových sazbách účtovaných k tíži projektů financovaných EK a projektů financovaných dalšími poskytovateli u identické osoby. Pro EK je nepřijatelné, aby příjemce účtoval vyšší hodinové sazby EK, než účtuje ostatním příjemcům. Pro úplnost uvádíme, že produktivní hodiny jsou k dispozici na mzdovém listě každého pracovníka. Obecně se jedná o fond pracovní doby daného roku snížený o dny dovolené, nemoci a svátky. V souladu s běžnou praxí příjemce se dále odečítají hodiny strávené na školeních nebo hodiny vynaložené např. na administrativní činnosti (o tyto hodiny pak není fond pracovní doby snížen na mzdovém listě).

Mnoho příjemců se již v 6. RP přihlásilo k metodě **účtování plných nákladů, tzv. full cost model**. Tato metoda, která je jedinou povolenou v 7. RP (pokud odhlédneme od přechodného období pro šedesátiprocentní paušální režii u vybraných příjemců), spočívá ve vykazování režijních nákladů nikoli v paušální, ale ve skutečné výši. Pokud se příjemce pro tuto metodu rozhodne, musí do svého vnitropodnikového informačního systému zakomponovat nutné atributy, mezi které řadíme time sheets / výkazy práce a vnitropodnikový okruh manažerského účetnictví, ve kterém se celoustavní / celopodniková režie rozúčtuje k tíži jednotlivých projektů. Proto, aby mohla být metoda plných nákladů auditory akceptována, je absolutně nezbytné, aby výzkumní pracovníci vedli své výkazy práce za celou pracovní dobu a nikoli pouze za část hrazenou z projektů 6. či 7. RP.

Mnoho příjemců pro potřeby určitého zjednodušení volí tzv. plánovanou sazbu režie, kterou vypočítává z hodnot dosažených za předchozí účetní období. Příjemce by měl mít na paměti, že pouze skutečné a zaúčtované náklady jsou uznatelnými náklady projektu. Proto je nutné, aby byl každý příjemce připraven dokladovat, že plánovaná sazba režie nebyla vyšší než skutečná sazba režie. Toto dokladování musí probíhat vždy na účetní bázi. Auditor bude pokaždé posuzovat, zda jsou zvolené rozvrhové základny pro distribuci jednotlivých režijních položek přijatelné a použité v souladu s běžnou účetní praxí příjemce.

Nepřímé / režijní náklady zaúčtované v souladu s běžnou účetní a manažerskou praxí příjemce je nutné před jejím rozúčtováním na jednotlivé projekty očistit o neuznatelné náklady (vyjmenované úvodem článku) a dále o náklady, které nebyly vynaloženy v souvislosti s výzkumnými aktivitami, ale souvisejí s provozem dalších organizačních jednotek (např. výroba, prodej nebo vzdělávání u vysokých škol). Typicky neuznatelným režijním nákladem jsou rovněž náklady na prodej a marketing.

Závěrem je třeba dodat, že FORM C, který je pouze manažerským výkazem, musí vždy vycházet z účetnictví příjemce. Je tedy nezbytné, aby FORM C zpracoval řešitel vždy ve spolupráci s ekonomickým oddělením. EK shromáždila to nejlepší z řízení velkých korporací i malých ústavů v evropském měřítku, proto neberme její doporučení jen jako zvýšenou administrativní zátěž, ale zkusme z jejích doporučení vytěžit to nejlepší v náš prospěch.

System vracení DPH v evropských projektech výzkumu a vývoje

Od loňského roku mohou účastníci v evropských výzkumných projektech, kterým platná legislativa neumožňuje nárokovat odpočet DPH na vstupu, žádat o její vrácení na svém finančním úřadě. O této novince jsme již informovali v minulých číslech časopisu ECHO (1/2008). DPH v evropských výzkumných projektech 6. a 7. rámcového programu spadá do kategorie neuznatelných nákladů – znamená to, že DPH vynaloženou v projektech nelze vykazovat a poskytovatel finančních prostředků (v tomto případě Evropská komise) náklady na DPH neproplácí. Instituce, které se účastní projektů v rámci své nehospodářské činnosti (tedy bez nároku na odpočet na vstupu) byly nuceny zaplatit DPH v projektech hradit z vlastních zdrojů. Díky systému vracení DPH lze nyní zpětně žádat na příslušném FÚ o vrácení výše DPH zaplacené v souvislosti s mezinárodními projekty VaV.

Jak celý systém funguje

V první řadě je potřeba obrátit se písemně na MŠMT (odbor 32 Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji) s žádostí o vydání Potvrzení o původu prostředků. Součástí této žádosti musí být čitelná kopie kontraktu o poskytnutí finančních prostředků na projekt (základní text grantové dohody, část technické přílohy vztahující se k žadateli a přistoupení instituce ke grantové dohodě) a čestné prohlášení řešitele, že finanční prostředky Evropské komise nebyly použity ke komerčním účelům. Žadatel musí rovněž předložit MŠMT tabulku, kde identifikuje patřičné náklady projektu (číslo dokladu, jméno dodavatele, název zboží / služby, celková zaplacená částka a celková zaplacená DPH). K této tabulce je třeba dodat veškeré kopie platebních dokladů a faktur, případně kopie bankovního příkazu, kterým byl doklad uhrazen. Pokud instituce žádá o navrácení DPH ve více projektech, je potřeba předkládat žádost ke každému projektu s veškerými náležitostmi zvlášť. Všechny výše jmenované podklady je nutné doručit písemně na adresu MŠMT, odbor 32 Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, k rukám ředitelky Ing. Jana Marka, CSc., Karmelitská 7, 118 12, Praha 1.

MŠMT následně žádost zpracuje a v případě kladného stanoviska zašle žadateli Potvrzení o původu prostředků. Na základě tohoto potvrzení může instituce nárokovat vrácení částky DPH na svém finančním úřadě. Pro úspěšné vyřízení žádosti na finančním úřadě je třeba před-

ložit průvodní dopis – žádost o vrácení DPH (kde je mj. uvedeno číslo bankovního účtu žadatele), *Potvrzení o původu prostředků* vydané MŠMT a dále dokumenty, které již žadatel předkládal na MŠMT – čestné prohlášení o původu prostředků, kopii kontraktu o poskytnutí finančních prostředků na projekt, kopie platebních dokladů a soupis proplacených dokladů. Finanční úřad na základě předložených dokumentů vydá *Rozhodnutí o přiznání nároku na vrácení daně z přidané hodnoty*. Přiznaná DPH je poté poslána na bankovní účet instituce.

Zároveň je třeba mít na paměti, že DPH lze takto nárokovat zpětně, a to nejpozději do 15 měsíců od konce kalendářního měsíce, kdy vzniklo zdanitelné plnění. Lhůtu je třeba dodržet jak při podávání žádosti na MŠMT, tak při předkládání dokladů na finančním úřadě. Po uplynutí lhůty nárok na vrácení DPH zaniká.

Instituce	Počet žádostí o potvrzení	Počet projektů	Celkem DPH (Kč)
Veřejné výzkumné instituce	129	108	6 406 380
Vysoké školy	133	99	3 335 876
Zájmová sdružení právnických osob	2	2	93 899
Celkem	264	209	9 836 155

Tabulka - System vracení DPH v projektech, stav k březnu 2009

V uplynulém roce (stav k březnu 2009) vydalo MŠMT 264 *Potvrzení o původu prostředků* v 209 projektech, a umožnilo tak vrácení DPH ve výši 9 836 155 Kč (viz tabulku System vracení DPH v projektech, stav k 3/2009). Řada institucí žádala opakovaně v jednom projektu - v roce 2008 se jednalo v naprosté většině o projekty 6. RP, od letošního roku se dá předpokládat nárůst žádostí v projektech 7. RP. Dosavadní zkušenost hodnotí kladně v zásadě celý systém, byť v mnoha ohledech klade nadměrné nároky na administrativu. Možnost žádat o vrácení DPH splnila očekávání a je pozitivně vnímána i ze strany institucí.

KATEŘINA SLAVÍKOVÁ,
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
SLAVIKOVAK@TC.CZ

Semináře k financování 7. RP

Problematika finančního řízení projektů 7. rámcového programu ES pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace (7. RP) je stále v popředí zájmu všech, kteří se podílejí na jejich přípravě či realizaci. Proto Technologické centrum AV ČR bude pořádat již pátou sérii seminářů zaměřených na podrobné vysvětlení **problematiky finančních pravidel 7. RP**. Jedná o opakování semináře (a finanční pravidla 7. RP zůstávají stále stejná), proto je seminář určen zejména novým zájemcům, kteří se neúčastnili předchozích setkání, a těm, kteří mají pouze základní zkušenosti s projekty RP a pravidly jejich financování. Seminář je vhodný nejen pro finanční manažery, ekonomy, účetní či personalisty, ale i pro výzkumníky (řešitele), kteří mají zájem seznámit se podrobně s pravidly financování projektů 7. RP.

V průběhu semináře budou účastníci uvedeni do problematiky 7. RP a budou vysvětleny základní principy financování projektů 7. RP (specifického programu Spolupráce). Dále bude zaměřena pozornost na finanční aspekty podávání návrhu projektu, jeho realizaci a následně

kontroly a případné sankce. V dubnu 2009 vydala Evropská komise aktualizovaný Průvodce finančními pravidly projektů 7. RP, jehož novinky budou na semináři rovněž prezentovány. V praktické části semináře budou vysvětlena finanční pravidla na konkrétním příkladě přípravy a realizace smyšleného projektu. Předneseny budou dále informace týkající se českých aspektů souvisejících s realizací projektů 7. RP, např. možnost vrácení DPH či možnost dofinancování projektů 7. RP.

Semináře se budou konat vždy od 10.00 do 16.00 hodin, a to:
23. 6. 2009 v Praze (Akademie věd ČR, Národní 3, Praha 1, m. č. 206),
22. 6. 2009 v Brně (sál Komfort, Regionální hospodářská komora,
Výstaviště 1, areál BVV).

Podrobnější informace budou uvedeny na webových stránkách:
www.fp7.cz a <http://www.fp7.cz/cz/vice-o-financovani-7rp/>

REDAKCE ECHO

Výzkum a vývoj v evropském Plánu obnovy

V reakci na finanční a ekonomickou krizi vyhlásila Evropská komise na sklonku minulého roku (26. listopadu 2008) Plán obnovy (Recovery plan, dále jen Plán). Ten pak podpořila Evropská rada na svém prosincovém zasedání (11. - 12. 12.). V globální finanční krizi se politické reprezentace předhánějí ve výši částek, jimiž hodlají rozpohybovat znehybněnou ekonomiku. Plán tak počítá s investicí 200 mld. €, tj. přibližně 1,5 % HDP EU, přičemž 170 mld. € by mělo jít z národních zdrojů a zbylých 30 mld. € by poskytl rozpočet EU a Evropská investiční banka. Má jít o „krátkodobý stimul zaměřený na dlouhodobé cíle“, což předseda EK J. M. Barroso označil jako „chytré investice“. Důležitou komponentu Plánu vytváří systém výzkumných aktivit. Plán staví na tom, že vzniknou partnerství veřejných a soukromých zdrojů (**Public Private Partnership – PPP**), z nichž budou tyto aktivity financovány. Fungující PPP by tak byla výrazem sblížení veřejného zájmu na zachování, či dokonce zlepšení životního prostředí se zájmy průmyslu, který čelí globální konkurenci.

Plán vymezuje tyto tři sektory:

1. Zařízení pro zpracovatelský průmysl (manufacturing); jde o výstavbu „**továren budoucnosti**“. Zpracovatelský průmysl je ovšem hnací silou ekonomie EU, vytváří 21 % jejího HDP a reprezentuje 20 % všech pracovních míst. Plán navrhuje posílit v příštích čtyřech letech výzkumné aktivity pro nanotechnologie, nové inteligentní materiály a výrobní procesy (NMP) a pro informační a komunikační technologie (ICT) částkou 1,2 mld. €.

2. Stavebnictví se zaměřením na „**energeticky úsporné stavby**“. Stavebnictví vytváří až 10 % HDP EU a pracuje v něm 32 mil. lidí. Budovy spotřebovávají v EU 40 % veškeré energie a připisuje se jim až 33 % produkce skleníkových plynů. EK hodlá v příštích čtyřech letech posílit výzkumné aktivity zaměřené na redukci energetické náročnosti budov částkou 1 mld. €.

3. Automobilní průmysl, zejména jeho orientaci na „**zelené automobily**“. Automobilní průmysl zaměstnává přímo sice jen 2 miliony lidí, nicméně subdodavatelé pro tento sektor jich zaměstnávají dalších 11 milionů. Doprava představuje 73 % celkové spotřeby ropy v EU, takže orientace na hybridní a elektrické automobily je absolutně nezbytná.

Na výzvy na výzkumné aktivity Plánu vyčlení z rozpočtu 7. RP různá ředitelství (DG) celkově 1,6 mld. € na příští čtyřleté období. Tabulka 1 udává distribuci této částky na uvedené tři sektory a jednotlivé tematické priority 7. RP. Z údajů tabulky tedy plyne, že 7. RP přispěje k plánované částce 3,2 mld. € právě jednou polovinou, druhou polovinu by měly investovat soukromé zdroje. Proto se předpokládá, že evropský průmysl se bude podílet na stanovení témat a též na implementaci Plánu. Ve snaze dospět co nejrychleji k formulaci záměrů Plánu budou v maximální možné míře využity strategické výzkumné agendy, které průmysl už formuloval v příslušných technologických platformách. Při zapojení do Plánu tak budou mít výhodu průmyslové subjekty, které se aktivně účastní technologických platform. Jiná řešení by zřejmě nevyhověla záměru, aby ještě v letošním roce byly vypsaný v 7. RP výzvy na projekty v uvedených třech sektorech. Počítá se ovšem i se zapojením Společných technologických iniciativ. Už nyní byly jmenovány ad hoc průmyslové poradní skupiny. Evropská komise ustavila **meziřesortní skupinu**, která má na starosti zajistit efektivní spolupráci osmi generálních ředitelství na implementaci Plánu (DG: RTD, INFOS, TREN, ENTR, SG, SJ, ENV, Admin&Budget). Konzultace s průmyslovými subjekty potvrdily, že víceletý pracovní program

s věrohodně navrženým rozpočtem zajišťuje kontinuitu, a proto dovoluje průmyslu rozvíjet výzkumné strategie, a tím mu fakticky umožňuje implementovat dlouhodobé investiční plány, které vycházejí ze základního výzkumu a měly by vést až k velmi konkrétním demonstračním akcím. Plán chce však nejen vydat výzvy na projekty, nýbrž tentokrát bude usilovat i o vyhodnocení dopadu řešených projektů.

Očekává se, že **výzvy k předkládání projektů budou vydány jednotně 31. července 2009. Uzávěrky pro „továrny budoucnosti“ a „energeticky úsporné stavby“ budou už 6. listopadu 2009, pro „zelená auta“ pak 14. ledna 2010.** Výzvy budou uveřejněny na stránkách jednotlivých tematických priorit programu Spolupráce 7. RP. Tabulka 2 ukazuje indikativní příspěvky z rozpočtů jednotlivých tematických priorit 7. RP v těchto nejbližších výzvách.

EK chce maximálně redukovat interval mezi podáním projektu a jeho kontrahováním, a proto navrhuje jednostupňové hodnocení návrhů. Už nyní je jisté, že s výjimkou dvou tematických okruhů pro „zelené automobily“, bude možné podávat pouze projekty zaměřené na výzkumnou spolupráci (STREP a integrující projekty).

Předběžná specifikace témat v uvedených výzvách (v závorce je vždy uvedena zkratka priority, v jejímž rámci bude téma vysáno, CSA označuje možnost podat projekt v kategorii „koordinační a podporná aktivita“):

Továrny budoucnosti:

- Komponenty pro adaptivní řízení modulárních výrobních systémů (NMP)
- Systémy pro malosériovou zakázkovou výrobu (NMP)
- Inteligentní výrobní platformy s volitelným rozsahem produkce a zařízení pro komponenty s funkčními vlastnostmi pro mikro a nanotechnologie (NMP)
- Chytré výroby: ICT pro zakázkovou výrobu šetrnou vůči životnímu prostředí (ICT)

Rozpočet mil. €	Doprava	NMP	Energie	ICT	ENV	Celkově 7. RP	Celkově PPP
Zelené automobily	220	60	50	120	50	500	1000
Energeticky úsporné stavby		250	125	100	25	500	1000
Továrny budoucnosti		400		200		600	1200

Tab. 1 - Celkové indikativní rozpočty tematických priorit 7. RP na podporu Plánu obnovy

Tematická priorita	Zelené automobily	Energeticky úsporné stavby	Továrny budoucnosti	Celkem
NMP	10	30	60	100
ICT	20	15	35	70
Energie	5	15		20
Životní prostředí	5	5		10
Doprava	45 (DG RTD)+ 23 (DG TREN)			68
Celkem v r. 2010	108	65	95	268

Tab. 2 - Indikativní rozpočty 7. RP v prvních výzvách na projekty podporující Plán (v mil. €)

Energeticky úsporné stavby:

- Nové izolační systémy využívající nanotechnologie (NMP)
- Nové technologie pro energetickou úsporu pro okrasky a oblasti (NMP)
- ICT pro energeticky šetrné budovy a veřejné prostory (ICT)
- Snižování energetické náročnosti historických staveb v městské zástavbě (ENV)
- Demonstrace energetické úspornosti budov (Energie)

Zelené automobily:

- Materiály, technologie a procesy pro udržitelné aplikace elektrochemických zásobníků energie pro automobilní sektor (společná výzva v prioritách NMP, Doprava, Energie, ENV)
- Elektrické stroje (Doprava)
- Integrovaná elektrická přídavná zařízení a palubní systémy (Doprava)
- Vývoj a integrace optimalizovaného tepelného motoru (Doprava)
- Integrace chytrých energetických zásobníků (Doprava)
- Pokročilá elektrická vozidla (Doprava)
- Implementace PPP v Evropské iniciativě pro zelené automobily (Doprava - CSA)

- Zvyšování povědomí o potenciálních pracovních příležitostech při elektrifikaci silniční dopravy (Doprava - CSA)
- Integrovaný demonstrační projekt na elektromobily (Doprava)
- ICT pro plně elektrické vozidlo (ICT)

Připomeňme, že každá tematická priorita má svůj programový výbor. Zástupci členských států v těchto výborech budou ještě moci podat své názory na volbu uvedených tematických okruhů.

Evropská komise uspořádá 13. července informační den k „továrnám budoucnosti“ a k „energeticky úsporným stavbám“, k „zeleným automobilům“ pak takové setkání plánuje na 28. - 29. září. Detaily k naznačeným výzvám budou vždy uveřejněny na stránkách jednotlivých tematických priorit programu „Spolupráce“ (http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/home_en.html).

VLADIMÍR ALBRECHT,

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
ALBRECHT@TC.CZ

Systém na podporu přípravy projektů rámcových programů

Systém na podporu přípravy projektů rámcových programů (dále jen Systém) byl poprvé spuštěn v r. 2004, rok 2008 byl tedy již pátým rokem jeho trvání. Následující příspěvek stručně hodnotí pětileté období trvání Systému, který po administrativní stránce zajišťuje Technologické centrum AV ČR (TC AV ČR).

Zjednodušeně lze říci, že Systém měl usnadnit českým týmům rozhodnutí, zda se mají či nemají snažit o zapojení do přípravy návrhů projektů rámcových programů (RP), která s sebou vždy nese riziko, že i přes vynaloženou práci a finanční výdaje projekt nebude přijat Evropskou komisí (EK) k podpoře. Často chyběly i prostředky či ochota mateřských institucí financovat náklady související s přípravou projektu, na což poukazovali navrhovatelé projektů, zejména z vysokých škol. Proto se MŠMT rozhodlo poskytnout finanční příspěvek českým týmům, které se podílejí na přípravě vybraných typů projektů. Snaha je podpořit především zapojení do velkých projektů, zvýšit počet českých koordinátorů a v 7. RP zvýšit počet řešitelů grantů Evropské výzkumné rady (ERC), což byla vodítka při stanovení pravidel pro získání příspěvku. Připomeňme základní pravidla a informace o chodu Systému:

O podporu mohli požádat jen účastníci projektů (tj. právnické osoby a nikoliv pracovníci, kteří projekt připravovali), kteří splnili podmínky pro její udělení. Základní podmínkou bylo dodržení minimální výše rozpočtu českého účastníka v projektu alespoň 250 tis. €, přičemž podmínka „minimálního rozpočtu“ se nevztahovala na koordinátory a řešitele projektů ERC. Nezbytným předpokladem bylo doložit, že návrh projektu byl formálně správný, tj. vyhověl podmínkám formální kontroly, kterou provádí EK, resp. ERC, a vstoupil do procesu hodnocení. K tomuto účelu stačilo potvrzení či prohlášení koordinátora, příp. hlavního řešitele projektu ERC. O příspěvek mohli požádat všichni, kteří vyhověli výše uvedeným kritériím bez ohledu na to, zda projekt dosáhl prahového hodnocení. Příspěvek se poskytoval na cestovní náklady na účast na přípravných jednáních o návrhu projektu či na náklady související s jejich organizací. Maximální výše příspěvku byla 50 tis. Kč v případě účastníka projektu, příp. 100 tis. Kč, pokud se jednalo o koordinátora. Příspěvek mohl být poskytnut pouze dvěma projektům v rámci jedné instituce (v případě vysokých škol v rámci jedné fakulty) a současně jedna instituce mohla v součtu získat příspěvek

v maximální výši 150 tis. Kč. Kritéria pro přiznání příspěvku zůstávala beze změny, měnil se pouze seznam podporovaných výzev v jednotlivých letech v návaznosti na jejich uzávěrky.

Systém od svého začátku běží v elektronické formě, veškeré potřebné informace (podmínky pro udělení příspěvku, seznam podporovaných výzev, formulář žádosti) byly vždy uvedeny na speciální webové stránce www.tc.cz/grant a jejím prostřednictvím každoročně probíhal i proces registrace žádostí o podporu.

Přehled využití Systému v letech 2004 – 2008

Počet podaných a z toho podpořených žádostí a celková výše vyplacených příspěvků jednotlivým typům institucí v letech 2004 – 2008 jsou uvedeny v tabulce 1. V roce 2004, 2005 a 2006 běžel 6. RP, roky 2007 a 2008 již spadají do 7. RP. Tabulka ukazuje, že v letech 2004 – 2008 bylo podáno celkem 78 žádostí o příspěvek a z nich bylo 64 podpořeno celkovou částkou 3 078 972 Kč, tzn. průměrný příspěvek na jednu žádost byl ve výši 48 109 Kč. Nejnižší příspěvek činil 4 676 Kč, nejvyšší 50 tis., resp. 100 tis. Kč v případě koordinátora projektu. Mezi žadateli podpořených projektů bylo celkem 24 koordinátorů.

Z porovnání výše vynaložených nákladů na přípravu projektu s celkovou výší rozpočtu připravovaného projektu, příp. výší rozpočtu českého účastníka, nevyplývalo, že vyšší rozpočet projektu s sebou nese i vyšší náklady na jeho přípravu. Záleží spíše na tom, kde, případně kolik přípravných jednání bylo potřeba absolvovat.

Co se týká hodnocení úspěšnosti projektů EK podpořených v Systému - v r. 2004 - 2006 se sledovalo pouze, zda projekt dosáhl prahového hodnocení; v r. 2004 ze 14 projektů jich šest prošlo úspěšně hodnocením, v r. 2005 pouze čtyři projekty z 20, v r. 2006 ani jeden z projektů nedosáhl prahového hodnocení. V letech 2007 a 2008 TC AV ČR zjišťovalo, zda některý z projektů podpořených v Systému získal finanční podporu od EK: v r. 2007 ji získalo devět projektů z 20 a v r. 2008 čtyři z 10.

Rozpočet na podporu přípravy projektů v Systému byl pro r. 2004 a 2005 stanoven na 2 mil. Kč na rok, v r. 2006 byl snížen na 0,5 mil. Kč

(končil 6. RP a bylo vyhlášeno jen několik málo výzev) a pro r. 2007 a 2008 činil 1,5 mil. Kč na rok. Ačkoli mohla být žadatelům během pětiletého trvání Systému vyplacena částka v celkové výši 7,5 mil. Kč, bylo vyplaceno již zmíněných 3 078 972 Kč, tj. pouhých 41,1 %. Toto číslo příliš nesvědčí o tom, že navrhovatelé projektů mají problémy se získáváním finančních prostředků na práce související s přípravou projektů. O zavedení finančního příspěvku na přípravu projektů měly zájem zejména vysoké školy (VŠ), dále pak ústavy Akademie věd (ústavy AV). Z tabulky 1 je vidět, že žadatelé z VŠ byli zastoupeni ve 14 případech (tj. přibližně ve 22 %) a obdrželi podporu v celkové výši 775 772 Kč, tedy vyčerпали přibližně čtvrtinu z celkově přiděleného příspěvku. Ústavy AV byly zastoupeny také ve 14 případech a jejich celkový příspěvek činil 513 122 Kč. Žadatelé z akademické sféry (tj. VŠ a ústavy AV) obdrželi podporu v celkové výši 1 288 895 Kč (41,9 %), což je méně oproti žadatelům z podnikové sféry (OST.), kteří byli zastoupeni ve 36 případech (56 %) s celkovou podporou 1 790 078 Kč.

Co může být příčinou relativně malého zájmu o získání příspěvku? Vzhledem k tomu, že informace o Systému byly každoročně uveřejňovány na webových stránkách TC AV ČR, propagovány tištěnými letáčky, prostřednictvím sítě NINET, cílenou rozesílkou potenciálním žadatelům atd., nelze říci, že se o možnosti získat příspěvek prostřednictvím Systému neví. Z občasných neformálních diskusí s potenciálními žadatelí nebo zástupci institucí vyplynulo, že samotné podání žádosti pro ně nepředstavuje administrativní zátěž.

Často diskutovaný byl např. požadavek minimálního rozpočtu českého účastníka ve výši 250 tis. €, mnohé instituce jej považovaly za příliš vysoký. Jeho snížení by ale mířilo proti původní snaze podporovat zapojení českých řešitelů do velkých projektů; připomeňme zároveň, že na koordinátory projektů a řešitele grantů ERC se tato podmínka nevztahuje. Některým institucím (převážně z akademické sféry) způsobuje administrativní obtíže zaúčtovat příspěvek – argumentují tím, že náklady museli předem uhradit z jiných zdrojů a pozdější příjem příspěvku jim způsobuje problémy. Ale proč některé instituce problém mají a jiné ne? Není to jen pohodlnost a neochota problém řešit? Z tabulky 2 je patrný jmenovitý seznam institucí spolu s počtem podpořených žádostí za dobu trvání Systému. Je zřejmé, že některé instituce využily možnosti požádat o příspěvek opakovaně a jsou mezi nimi jak VŠ, tak ústavy AV (a samozřejmě i podniky).

Při diskusích zazněly i zcela nerealizovatelné návrhy, např. že by náklady měly být hrazeny jednotnou paušální částkou (kdo a na jakém základě ji určí?), že by navrhovatelům měly být hrazeny mzdo-

vé náklady za dobu, kdy se podíleli na přípravě projektu, či uhrazeno hovorné za telefony související s přípravou projektu – vesměs obtížně doložitelné a kontrolovatelné údaje.

Jak je zřejmé z výše uvedených údajů, některým institucím finanční podpora získaná prostřednictvím Systému zcela jistě usnadnila podat projekt (i když i to je pouze domněnka, protože TC AV ČR nezjišťovalo, do jaké míry existence Systému ovlivnila rozhodnutí, zda projekt podat či nikoli). Finanční nástroj, po kterém instituce volaly a který byl připraven tak, aby pomohl navýšit počet účastníků v RP, však dosud není využíván v dostatečné míře. Je tak nutné se nastavením Systému dále zabývat s cílem dosáhnout jeho širšího záběru. Redakce samozřejmě uvítá i náměty čtenářů v tomto směru.

EVA SVOBODOVÁ,
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
SVOBODOVA@TC.CZ

Rok	Počet žádostí		Počet podpořených žádostí dle typu instituce			Výše příspěvku (Kč)			
	podaných	podpořených	AV	VŠ	OST.	AV	VŠ	OST.	CELKEM
2004	14	14	2	4	8	92 785	379 500	282 926	755 211
2005	26	18	5	4	9	248 274	226 861	571 206	1 046 341
2006	2	2	-	-	2	-	-	62 695	62 695
2007	25	20	4	6	10	93 779	169 411	491 851	755 041
2008	11	10	3	-	7	78 284	-	381 400	459 684
Celkem	78	64	14	14	36	513 122	775 772	1 790 078	3 078 972

Tabulka 1 - Počet podaných a podpořených žádostí a celková výše podpory vyplacená v jednotlivých letech 2004 – 2008 dle typu instituce

Instituce	Počet žádostí	Instituce	Počet žádostí
5M, s. r. o.	1	UPOL, Přírodovědecká fakulta	1
BVT Technologies, a. s.	1	Ústav jaderného výzkumu Řež, a. s.	1
Clever Technologies, s. r. o.	1	Vodní zdroje Chrudim, s. r. o.	1
CROSS CZECH, a. s.	1	Vodní zdroje, a. s.	1
České dráhy	1	VŠCHT, Ústav chemie a analýzy potravin	1
ENVitech Bohemia, s. r. o.	1	VUT Brno, Fakulta chemická	1
Goldratt CZ, s. r. o.	1	WIRELESSINFO	1
JČU, VÚ rybářský a hydrobiologický ve Vodňanech	1	ANECT, a. s.	2
JČU, Zdravotně sociální fakulta	1	VUT Brno, Fakulta informačních technologií	2
JČU, Ústav fyzikální biologie	1	BioTest, s. r. o.	2
MBÚ	1	FZÚ	2
MÚ Brno, Ústav výpočetní techniky	1	GISAT, s. r. o.	2
PIKE ELECTRONIC, spol. s r. o.	1	UK, MFF	2
PRINOX, s. r. o.	1	ÚTAM	2
ÚFP	1	UTB ve Zlíně, Centrum polymerních materiálů	2
ÚCHP	1	VÚ veterinárního lékařství Brno	3
ÚI	1	CESNET, z. s. p. o.	3
UK, 3. LF	1	UTIA	4
ÚMG	1	České centrum pro vědu a společnost	4
ÚMCH	1	IDS Scheer ČR, s. r. o.	6
ŽIVOT 90 - občanské sdružení	1	CELKEM	64

Tabulka 2 - Seznam institucí a počet podpořených žádostí jednotlivých institucí v letech 2004 - 2008

Individuální stáže Marie Curie v roce 2008

Do specifického programu LIDÉ patří 10 různých typů akcí Marie Curie. Výzkumní pracovníci s kvalifikací Ph.D. mají dlouhodobě největší zájem o tři z těchto deseti typů: IEF (Intra-European Fellowships), IOF (International Outgoing Fellowships) a IIF (International Incoming Fellowships). IEF, IOF a IIF jsou někdy označovány termínem „individuální stáže“.

IEF jsou stáže v členských nebo asociovaných zemích EU pro zkušené výzkumníky žijící v členských nebo asociovaných zemích EU. IOF jsou

	Počet předložených žádostí	Počet úspěšných žádostí	Úspěšnost
IEF	1738	463	26,6 %
IOF	441	110	24,9 %
IIF	661	140	21,2 %

Tabulka 1 – Celková úspěšnost žadatelů o individuální stáže

Občanství	Počet předložených žádostí	Počet úspěšných žádostí
Belgie	28	10
Bulharsko	38	6
Česká republika	16	4
Dánsko	8	1
Estonsko	4	1
Finsko	19	7
Francie	196	56
Chorvatsko	3	0
Irsko	14	6
Island	1	1
Itálie	294	77
Izrael	31	5
Kypr	5	1
Litva	5	2
Lucembursko	6	4
Maďarsko	41	13
Malta	3	2
Německo	138	47
Nizozemsko	39	11
Norsko	6	2
Polsko	107	15
Portugalsko	34	6
Rakousko	28	12
Rumunsko	31	7
Řecko	65	11
Slovensko	19	4
Slovinsko	7	2
Spojené království	68	19
Srbsko	8	3
Španělsko	275	80
Švédsko	28	8
Švýcarsko	12	4
Turecko	42	6
Občané třetích zemí žijící v členských a asoc. zemích EU	122	30
Celkem	1738	46

Tabulka 2 – Rozdělení stáží IEF podle občanství

stáže ve třetích zemích pro zkušené výzkumníky z členských nebo asociovaných zemí EU. IIF jsou stáže v členských nebo asociovaných zemích EU pro zkušené výzkumníky ze třetích zemí. „Třetí země“ jsou ty, které nejsou řádnými ani asociovanými členy EU. Obecnou podmínkou účasti v individuálních stážích Marie Curie je – až na určité výjimky – mezinárodní mobilita, tj. výzkumníci nemohou získat finanční prostředky pro stáže v zemích, ve kterých žijí.

Pro výzkumné pracovníky mohou být zajímavé informace o rozdělení předložených a úspěšných žádostí o individuální stáže mezi jednotlivé země. Rozdělení těchto žádostí v roce 2008 je popsáno v tabulkách 2 až 7. Z tohoto poměrně malého souboru dat sice nelze vyvozovat definitivní závěry, ale je zřejmé, že nejžádanější hostitelskou zemí pro IEF a IIF je Spojené království Velké Británie a Severního Irska a nejžádanější hostitelskou zemí pro IOF jsou USA. V tabulkách není úmyslně vyčíslena úspěšnost jednotlivých zemí, protože při malém počtu žádostí by tento údaj mohl být zavádějící. Za zmínku však stojí celková úspěšnost žadatelů o IEF, IOF a IIF, která je uvedena v tabulce 1.

EMIL KRAEMER

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR
KRAEMER@TC.CZ

Stát	Počet předložených žádostí	Počet úspěšných žádostí
Belgie	55	9
Bulharsko	1	0
Česká republika	9	1
Dánsko	50	14
Estonsko	2	1
Finsko	26	3
Francie	214	54
Chorvatsko	1	0
Irsko	23	5
Itálie	101	20
Izrael	15	2
Kypr	2	0
Lotyšsko	2	0
Maďarsko	9	4
Malta	1	1
Německo	166	46
Nizozemsko	102	26
Norsko	25	5
Polsko	10	0
Portugalsko	24	7
Rakousko	25	3
Rumunsko	3	0
Řecko	30	7
Slovensko	1	0
Slovinsko	3	1
Spojené království	538	181
Srbsko	3	0
Španělsko	128	32
Švédsko	58	10
Švýcarsko	108	31
Turecko	3	0
Celkem	1738	463

Tabulka 3 – Rozdělení stáží IEF podle sídla hostitelské instituce

Občanství	Počet předložených žádostí	Počet úspěšných žádostí
Belgie	17	3
Bulharsko	2	1
Česká republika	7	0
Dánsko	3	0
Finsko	6	1
Francie	78	24
Irsko	5	1
Itálie	62	12
Izrael	27	5
Kypr	2	1
Maďarsko	5	0
Německo	21	10
Nizozemsko	12	3
Norsko	1	0
Polsko	20	4
Portugalsko	10	2
Rakousko	12	3
Řecko	9	6
Slovensko	4	1
Slovinsko	1	0
Spojené království	20	10
Španělsko	95	22
Švédsko	3	0
Švýcarsko	6	1
Turecko	13	0
Celkem	441	110

Tabulka 4 – Rozdělení stážístů IOF podle občanství

Stát	Počet předložených žádostí	Počet úspěšných žádostí
USA	286	79
Kanada	51	8
Austrálie	36	9
Nový Zéland	18	5
...	...	...
Celkem	441	110

Tabulka 5 – Nejžádanější hostitelské země IOF

Občanství	Počet předložených žádostí	Počet úspěšných žádostí
Indie	120	15
Čína	102	25
Rusko	65	14
USA	56	26
...	...	...
Celkem	661	140

Tabulka 6 – Občanství nejčastějších žadatelů o IIF

Stát	Počet předložených žádostí	Počet úspěšných žádostí
Spojené království	178	43
Francie	84	20
Německo	70	14
Španělsko	59	8
...	...	...
Celkem	661	140

Tabulka 7 – Nejžádanější hostitelské země IIF

Mozaika z konference Věda za hranicí představ

O konferenci Science beyond Fiction – Věda za hranicí představ, přinášíme v tomto čísle ECHA zpravodajský text na druhé a třetí straně obálky. Vracíme se k ní ještě několika mozaikovými postřehy a příklady a popisy konkrétních aplikací a exponátů.

Požadavky na uživatelsky přátelské služby sektoru informačních technologií ICT nepochybně rostou s jejich výkonem. Vzniká potřeba hledat a testovat nové technologie a principy využívající poznatky z mnoha vědních oborů. Příkladem může být superychlé kvantové počítání, které bylo před dvaceti lety ještě utopií, nebo technologie pro bezpečnost sítí či nové technologie pro udržitelný vývoj internetu, zacházení s daty a celý obor mobilní komunikace.

Oficiálnímu zahájení konference předcházela vynikající plenární přednáška prof. Henry Markrama (École Polytechnique Fédérale de Lausanne, Švýcarsko), zakladatele projektu Blue Brain (<http://bluebrain.epfl.ch>), jehož cílem je vytvořit počítačovou simulaci činnosti mozku savců (tedy včetně lidského mozku). Právě díky novým výpočetním systémům lze přistoupit k realizacím modelů mozkové činnosti, které vycházejí z toho, že struktura vzájemné propojenosti skutečných neuronů se mění v závislosti na přijímané informaci.

Zajímavé byly informace a diskuse k přímému propojení mozku člověka se strojem. Názorně byla předvedena možnost přímého ovládání zařízení prostřednictvím snímaného EEG. V rámci jednoho z projektů je vyvíjeno pojízdné křeslo, jehož pohyby jsou řízeny „sílou vůle“. Podrobnosti

o tématech konference, vystavovaných technologiích a dosažených výsledcích jsou vesměs na webových stránkách projektů (http://ec.europa.eu/information_society/events/fet/2009/index_en.htm).

Velkým přínosem konference byla opravdu široká interdisciplinarita. Neméně důležitá byla možnost diskutovat přímo s pracovníky jednotek FET Open a FET Proactive a dozvědět se podrobnosti o problematice přípravy projektů v oblasti FET.

České vysoké učení technické bylo zastoupeno dvěma příspěvky i v posterové sekci, jejichž hlavními autory byli mladí výzkumní pracovníci Katedry kybernetiky ČVUT FEL Ing. Martin Macas a Ing. Miroslav Bursa. Jejich výzkum byl iniciován účastí v projektu NiSIS (projekt FET v 6. RP). Postery se týkaly problematiky optimalizace úloh inspirovaných sociální teorií (Social Impact Theory based Optimizer), druhý projekt byl zaměřený na možnost využití mravenčích kolonií při optimalizačních úlohách strojového učení a klasifikace.

Katedra kybernetiky představila projekt T-GAME (Turing Game Approach to Measure and Advance Machine Intelligence): Jak měřit umělou inteligenci? Z minulého století je znám Turingův test - hra, kdy člověk má určit, zda jeho "protihráčem" je stroj nebo člověk. Pro simulaci složitější úrovně hry, zkoumající mimo jiné i pocity hráčů, maďarští vědci z Eötvös Loránd University využívají softwarový nástroj A-globe vyvinutý Centrem agentních technologií na Katedře kybernetiky FEL. Tento nástroj umožňuje simulaci a komunikaci nejen ve virtuálním prostředí,

ale zejména v reálných aplikacích, např. decentralizovaném plánování výroby, logistice, řízení letového provozu aj. Kromě mezinárodních ocenění A-Globe získala platforma Cenu Inženýrské akademie za vynikající realizované dílo v roce 2007.

Na stánku ČVUT mimo výstavu pak Katedra kybernetiky FEL, která má s účastí v projektech ICT programu bohaté zkušenosti, ukázala výsledky svých dalších projektů (agentní technologie využitelné pro automatické řízení letového provozu, systém pro simulaci elektronických zařízení v autě sloužící k odhalování chyb v celkové spolupráci všech modulů, kolektivní robotiku určenou k plánování pohybu a akcí skupin robotů). V rámci FET programu se katedra účastnila projektu PeLoTe pro

Obr. 1

Obr. 2

vývoj systému pro kooperaci robotů průzkumníků s živými záchranáři, například při požárech, kdy robot může vidět to, co člověk ne. Zajímavé je i inteligentní kolečkové křeslo ovládané systémem i4control. Centrum strojového vnímání FEL se zabývá počítačovým vnímáním světa kolem nás, a to zejména zpracováním obrazu a zvuku. Zaměřuje se na detekci a rozpoznání tváří, rozpoznávání obrazů v pohybu využitelné například pro přečtení dopravní značky na jedoucím autě a následném převodu SPZ do elektronické podoby, což usnadní například hledání zcizených aut. Digitální ostření obrazu umožní z více neostrých obrázků složit jeden ostrý, což je aplikace využitelná například pro ostření mikroskopů nebo záznamů z kamer. Nepochybně zajímavé byly též projekty zaměřené na medicínu (automatická diagnóza a predikce nemoci).

Na dalším stánku prezentovalo vědecké výsledky R&D Výzkumné centrum pro mobilní aplikace Katedry telekomunikační techniky, FEL ČVUT (www.rdc.cz) přišlo s projekty 3D Mobile Internet a Voice2Web, které financují průmysloví partneři (Vodafone a IBM). Cílem projektu 3D Mobile Internet je zavést trojrozměrné prostředí do webových prohlížečů a mobilních telefonů. Virtuální trojrozměrná asistentka na mobilním telefonu odpovídá uživateli příjemným hlasem s odpovídající animací rtů. Projekt Voice2Web představil architekturu hlasového přístupu k internetovým aplikacím. Hlasové aplikace, které lze snadno vytvářet v integrovaném vývojovém prostředí, lze okamžitě nasadit do reálného provozu.

Jediným zástupcem AV ČR na výstavě byly projekty UTIA, demonstrující pokročilé algoritmy pro zpracování obrazu a akceleraci výpočtů. Účast nepřinesla jen kontakty s domácími a zahraničními pracovišti, ale vedla i k prohloubení spolupráce mezi odděleními UTIA. Účastníkům výstava umožnila odhadnout úroveň ICT projektů a kvalitu jejich výstupů a kriticky porovnat s vlastní prací, řekl Jiří Kadlec, jehož skupina má s účastí v ICT programu mnohonásobnou zkušenost.

Západočeská univerzita představila projekty Katedry kybernetiky Fakulty aplikovaných věd a Centra počítačové grafiky a vizualizace Katedry informatiky a výpočetní techniky. Mluvicí hlava je projekt představený v expozici „Multimodální komunikace člověk - stroj“, který získal 1. místo za srozumitelnost v celosvětové soutěži mluvících hlav LIPS2008. Připomeňme, že skryté titulky televizních přenosů schůzí poslanecké sněmovny Parlamentu ČR jsou automaticky vytvářeny právě na Katedře kybernetiky ZČU v ověřovacím poloprovozu v rámci společného projektu s Českou televizí. Skupina se také zabývá syntézou znakové řeči.

Dalším projektem byl robotický lachtan (obr. 1). Ten biologický je mistrem v balancování míče na špičce nosu, přičemž k udržení rovnováhy zapojuje oči, mozek, nervy, svaly a další orgány. Pokud chceme napodobit tento výkon robotem, pak musíme mluvit o senzorech, algoritmech, akčních členech a řídicím systému, pro jehož testování byl sestaven robotický lachtan – portálový tříosý robot balancující s míčem řízený vlastním řídicím systémem REX, kompatibilním se světově rozšířeným programovým systémem Matlab / Simulink.

Centrum počítačové grafiky a vizualizace (CGV) na ZČU je řešitelem prestižních národních výzkumných projektů NPV-2, LC-Centrum a evropských projektů (3DTV, INTUITION a další). Na výstavě FET09 byly prezentovány výsledky evropského projektu 3DTV zaměřeného na zdokonalení technologií nutných pro trojrozměrnou televizi. Byly demonstrovány výstupy nového algoritmu pro výpočet digitálních hologramů z virtuálních scén, který umožní v budoucnu zobrazování realistických plně trojrozměrných objektů na holografickém displeji. Druhým exponátem byla aplikace pro kompresi 3D počítačových animací. Ty je

Obr. 3

možné na cílovém počítači prohlížet z libovolného úhlu a manipulovat s nimi (změnit osvětlení scény a podobně), avšak jejich datová reprezentace je velmi objemná. Presentovaný software řeší tento problém datovou kompresí (zmenšením nutného datového objemu), a to až v poměru 400:1 bez viditelného (pozorovatelného) poškození dat (viz obr 2). Podrobné informace o těchto výsledcích i o dalších aktivitách CGV je možno najít na <http://graphics.zcu.cz>.

Součástí konference byl také doprovodný program čtvrtého ročníku mezinárodního festivalu umění, vědy a nových technologií ENTER4. Panelová diskuse vědců a umělců na téma interakce mozku a počítače byla doplněna praktickou ukázkou tanečního experimentu s granulární syntézou zvuku, 3D prostředí a systémem pro snímání pohybu, jehož pomocí tanečník ovládá zvuk, světlo i projekci (obr 3).

EVA HILLEROVÁ,

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,

HILLEROVA@TC.CZ

Potravinářský výzkum na podporu směrnic vycházejících z vědeckého poznání

Konferenci s názvem Food Research in Support to Science-Based Regulations pořádalo v rámci českého předsednictví Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Vysokou školou chemicko-technologickou a EFSA (Evropský úřad pro bezpečnost potravin). Jednání proběhla v Kongresovém centru Praha ve dnech 21.–22. dubna 2009 za účasti čelných představitelů evropského a českého výzkumu i potravinářského průmyslu, zástupců Evropské komise a EFSA. V plenárních sekcích zazněla řada podnětů nejen na jaké priority zaměřit výzkumné úsilí, ale i na téma současné legislativy v oblasti bezpečnosti potravin a jejího budoucího vývoje. Účastníkům konference byly také představeny progresivní technologie pro kontrolu bezpečnosti potravin. Zejména zahraničním účastníkům pak byly určeny přehledové informace o výzkumných aktivitách českých univerzit v projednávané problematice.

Pozornost byla věnována mezinárodní spolupráci ve výzkumu v 7. RP včetně možností, které tento program nabízí pro spolupráci se třetími zeměmi, neboť bezpečnost potravin je záležitostí nejen evropskou, ale i globální. Účastníci byli seznámeni se zapojením ČR do projektů rámcových programů EU. Nejintenzivnější spolupráce českých týmů v tematické oblasti Kvalita a bezpečnost potravin zahrnuté do 6. rámcového programu byla právě v projektech zaměřených na analýzu bezpečnosti potravin a v projektech zacílených na problematiku zdraví zvířat ve vazbě na bezpečnost potravin.

Široká výměna informací a názorů mezi evropskými institucemi, národními i mezinárodními státními a nevládními potravinářskými federacemi a představiteli evropských univerzit a výzkumných pracovišť nakonec vedla k těmto doporučením:

- Systematicky reagovat na nové vědecké poznatky o nežádoucích látkách v potravinách a v materiálech přicházejících do styku s potravinami.
- V rámci činnosti EK a EFSA vyvíjet aktivity, které povedou k přípravě vědecky podložených stanovisek pro tvorbu nových legislativních předpisů EU.
- Podporovat nezávislá vědecká stanoviska EFSA pro přípravu legislativy.
- Podporovat vědeckovýzkumnou činnost v oblasti potravinářského sektoru a využívání moderních technologií ve výrobě a výsledky

týkající se bezpečnosti potravin sdílet s dalšími zájmovými organizacemi.

- Podporovat vytvoření harmonizovaného systému sběru a sdílení dat v rámci členských států EU pro sledování a hodnocení rizik a podporovat aktivity EFSA v tomto směru.
- S pomocí a podporou EFSA pro EK posílit pozici EU v Codex Alimentarius.
- Podpořit důsledné dodržování principů sledovatelnosti (traceability), aplikovat moderní diagnostické technologie a databáze.
- Podporovat efektivní spolupráci a komunikaci referenčních laboratoří;
- Podporovat zavádění nových rychlých a validních postupů při kontrole bezpečnosti potravin (screening), ale i pro rychlé odhalování kvality/falšování výrobků na trhu a pro kontrolu shody s deklarací na obalu.
- Ve spolupráci s koordinačními místy v jednotlivých členských státech (tzv. Focal Points) podporovat spolupráci EFSA s vědeckými institucemi členských států za účelem zdokonalení využití lidských i finančních zdrojů EU.
- Trvale a efektivně podporovat spolupráci s CIAA a s technologickou platformou Food for Life.
- Posílit komunikaci a spolupráci vědeckého sektoru s výrobci a spotřebiteli.
- Klíčovou roli v oblasti kvality potravin má vždy konečný spotřebitel, proto je důležité podporovat vzdělávání a informovanost spotřebitelů a je třeba zdokonalovat přenos informací z kompetentních organizací směrem ke konzumentům a jejich zástupcům v nevládních organizacích.
- Využívat stále se zvyšující role médií při ovlivňování spotřebitele v oblasti bezpečnosti potravin.
- Věnovat trvalou péči preventivnímu vyhledávání zdravotních rizik potravin. Klást důraz na monitorování a aktivní dozor pro zvažování rizik a přínosů pro spotřebitele, resp. vůbec pro všechny složky společnosti.
- Rozvíjet spolupráci na výzkumných projektech se zeměmi mimo Evropu.
- Dbát na co nejrychlejší šíření výzkumných poznatků.

NAĀA KONÍČKOVÁ,

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,

KONICKOVA@TC.CZ

Konference TOWARDS eENVIRONMENT

Ve dnech 25. – 27. března 2009 proběhla v Praze konference TOWARDS eENVIRONMENT, která byla jednou z mnoha akcí pořádaných v rámci předsednictví České republiky Radě EU. Konference byla organizována Masarykovou univerzitou v Brně ve spolupráci s Evropskou komisí a pod záštitou MŽP; Technologické centrum AV ČR se aktivně podílelo na odborné i organizační stránce konference spolu s Českou kosmickou kanceláří, Evropskou agenturou životního prostředí, Evropskou kosmickou agenturou a dalšími českými i mezinárodními organizacemi.

Témata konference byla soustředěna v oblastech týkajících se primárně využívání informačních technologií pro předávání a správu dat o životním prostředí. Hlavní bloky konference se pak soustředily na programy SEIS (Shared environmental information systems), SISE (Single Information Space in Europe for the Environment, ICT výzkum v životním prostředí), GMES (Global monitoring for environment and security) a INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in the European Community). Konference se zaměřila na výměnu informací mezi vědci, veřejnou správou, koncovými uživateli, evropskými environmentálními agenturami, firmami a institucemi, které zpracovávají informace o životním prostředí z různých zdrojů.

SEIS je sdílený jednotný informační systém pro životní prostředí v Evropě, dlouhodobě připravovaný od výzkumu technologií až po jeho prosazení, vyžadující mezinárodní spolupráci velkého rozsahu - zajistí veřejnosti i státní správě přístup k věrohodným a srovnatelným informacím o stavu životního prostředí v EU. SEIS bude pomocí geografických informačních systémů zobrazovat mapy s informacemi o kvalitě i kvantitě vody, stavu ovzduší, nakládání s odpady, možností monitorování půdy, kontrolu dodržování emisních limitů atd. Pozornost byla věnována také velmi aktuálnímu tématu, kterým je zvyšování energetické účinnosti komponent i celých systémů, a to zejména aktivní úloze ICT v této oblasti. Mezi odbornými tématy bylo i modelování různých situací souvisejících s životním prostředím a role ICT výzkumu pro udržitelné životní prostředí (ICT-ENSURE).

Program sekce GMES byl připraven ve spolupráci České kosmické kanceláře a Technologického centra Akademie věd a zahrnoval intenzivní třídení program, který komplexně představil program GMES publiku od obecného úvodu do programu GMES, který byl poprvé představen v České republice na této úrovni, až po informace o způsobech financování programu GMES prostřednictvím priority SPACE 7. RP. Navazovalo i představení pěti pilotních projektů financovaných z 7. RP v rámci GMES, které se zaměřují na aplikace GMES pro pozemní pozorování, krizové reakce, námořní služby, služby atmosférického pozorování a oblast bezpečnosti.

Druhým dnem pokračovala sekce GMES přednáškami zaměřenými na oblast GMES a atmosféry. Priority českého předsednictví pro GMES byly specifikovány také s ohledem na potenciálně nejdůležitější aplikace programu GMES pro Českou republiku, mezi něž problematika ovzduší bezesporu patří. Velmi zajímavou inspirací pro ČR může být například využití satelitního snímkování pro monitoring prachových částic (PM) v ovzduší či možnosti včasného varování při zhoršených rozptylových podmínkách tak, jak byla ukázáno na příkladu Londýna a Pekingu. Stejně tak byla velmi podnětná přednáška zástupců Evropské komise o možnostech využití programu GMES pro sledování změn klimatu.

Jeden blok konference byl zaměřen na druhou prioritu – služby pozorování povrchu Země, který byl pod záštitou projektu GSE land podporovaného Evropskou kosmickou agenturou. Hlavním cílem bylo představit praktické výstupy z projektu a předat zkušenosti dalším případným uživatelům.

Úvodní přednášku proslovila Jacqueline McGlade z Evropské agentury životního prostředí.

O přestávkách se hodně diskutovalo.

V této oblasti nabízí GMES celé spektrum budoucích služeb, které budou využívány např. v rámci územního plánování, managementu území, sledování lesních porostů, monitoringu urbánních oblastí či protipovodňových modelů a následných opatření. Posledním dnem byla sekce GMES zakončena ukázkami projektů přímo či nepřímo navazujících na GMES či poukazujících na možná propojení s INSPIRE či SEIS.

Pro Českou republiku tato konference znamenala v oblasti GMES dosud největší akci tohoto druhu a byla zároveň důležitou příležitostí pro zástupce institucí, univerzit i firem pro navázání kontaktů a také jako zdroj inspirace pro vznik možných budoucích projektů v rámci GMES služeb. Cílem této části konference bylo totiž především otevřít bránu k programu GMES zájemcům ze střední a východní Evropy.

Důležitým výstupem celé konference byla i jednoznačná shoda na potřebě silnějšího propojování programu GMES s dalšími evropskými programy SEIS a INSPIRE, které umožní efektivnější pořizování, předávání a vyhodnocování informací o životním prostředí. Pro potřebu takového vývoje se vyslovili jak ředitelka Evropské agentury životního prostředí Jacqueline McGlade, tak ředitel programu Pozorování Země ESA Volker Liebig.

Na závěr konference bylo účastníky přijato memorandum k SEIS, které bude předáno Evropské komisi jako doporučení českého předsednictví k dalšímu zavádění SEIS. Memorandum, sborník i prezentace ze čtyř sekcí a pěti pracovních setkání jsou dostupné webových stránkách <http://www.e-envi2009.org/>.

EVA HILLEROVÁ, ONDŘEJ MIROVSKÝ,
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
HILLEROVA@TC.CZ, MIROVSKY@TC.CZ

Stalo se...

V úvodní panelové diskusi vystoupil i ředitel Japonské agentury pro vědu a technologie Hiroshi Nagana.

Věříme, že i česká média si tohoto faktu začnou více všimnout a že se o těchto tématech bude i více diskutovat a budou zajímavá i pro popularizátory vědy.“

Místopředsedy AV ČR Miroslava Tůmy, který se účastnil jak příprav konference FET09, tak i jejího programu, jsem požádala o jeho dojem. V odpovědi zdůraznil schopnost AV ČR úspěšně spolupracovat s dalšími institucemi. „Akce tohoto typu ukazují cestu, kterou se spo-

lečný evropský výzkum ubírá, a vyjasňují vztah mezi různými druhy výzkumu obecně. Tato konference nám mimo jiné doložila, že oblast informačních technologií a základního výzkumu v počítačových vědách musíme mnohem výrazněji podpořit tak, abychom byli konkurenceschopní ve vědě i abychom výrazně navýšili svůj inovační potenciál“, konstatoval.

FET09 v číslech

Celkem 750 delegátů (asi 100 z ČR) a 6 robotů, 6 zvaných řečníků, 29 vědeckých sekcí a 22 vedlejších sekcí svolaných aktivními účastníky na přípravu projektů nebo k zájmové diskusi. Výstavy se zúčastnilo 29 vystavovatelů, Česká republika byla zastoupena Elektrotechnickou fakultou ČVUT, Západočeskou univerzitou v Plzni, UTIA a IBM ČR. Do posterové sekce bylo vybráno 64 projektů. Akreditovalo se více než 50 zástupců médií včetně BBC News, Financial Times, AFP, Heise a dalších, natáčely televizní štáby BBC TV, ZDF/3SAT, ORF, RAI, EBS. Přímo z konference vysílaly dva technologické programy pro BBC Click sledované 150 miliony diváků po celém světě.

EVA HILLEROVÁ,

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,

HILLEROVA@TC.CZ

KONFERENCE BUDOUCNOST „FULL COST MODELU“ VE VÝZKUMU V ČR

Technologické centrum AV ČR uspořádalo v Praze 30. března 2009 pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Rady pro výzkum a vývoj a České konference rektorů konferenci s názvem „Budoucnost „full cost modelu“ ve výzkumu v ČR“. Akce se zúčastnilo více než 170 posluchačů. Cílem konference bylo setkání poskytovatelů podpory v oblasti výzkumu a vývoje a zástupců institucí, příjemců podpory, především univerzit a veřejných výzkumných institucí, pracujících na přípravě a implementaci metodik vykazování úplných nepřímých nákladů projektů – tzv. full cost.

Akci zahájil Vlastimil Růžička, náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy, společně s Markem Blažkou, sekretářem Rady pro výzkum a vývoj, a Karlem Klusáčkem, ředitelem Technologického centra AV ČR. Ve své úvodní řeči náměstek Růžička uvedl: „Věřím, že dnešní diskuse o důležitosti problematiky „full cost“, výměna informací o požadavcích jednotlivých českých i evropských poskytovatelů a sdílení zkušeností českých a evropských institucí přispěje k lepšímu pochopení problematiky a navázání dialogu mezi všemi zainteresovanými stranami.“ Růžička pova-

V první části konference přednesli své příspěvky zástupci poskytovatelů.

Názorům žadatelů o podporu byl dán prostor ve druhé části konference.

žuje za důležité, aby se čeští poskytovatelé sjednotili ve svých požadavcích a tak ulehčili českým institucím cestu k implementaci metodik vykazování úplných nákladů, a ve své úvodní řeči také

apeloval na instituce, především vedení univerzit a ústavů Akademie věd, aby věnovaly pozornost tomuto tématu.

V první části konference, která byla zaměřena na pohled poskytovatelů, přednesli své příspěvky zástupci Evropské komise a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Druhá část se zabývala názory žadatelů o podporu a byla prezentovaná zástupci Asociace evropských univerzit, Centra dopravního výzkumu v Brně a kvestory Masarykovy univerzity a Západočeské univerzity. Konference byla ukončena panelovou diskusí. V průběhu konference také probíhala diskuse o významu zavádění těchto metodik, výměna informací o požadavcích jednotlivých poskytovatelů a se svými zkušenostmi se s posluchači podělili instituce, které se již zaváděním metodik úplných nákladů zabývají. Na základě prezentací a průběhu panelové diskuse byly vypracovány závěry konference a následná doporučení, které jsou uvedena níže.

LENKA LEPIČOVÁ,

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR

LEPICOVA@TC.CZ

ZÁVĚRY KONFERENCE BUDOUCNOST „FULL COST MODELU“ VE VÝZKUMU V ČR

Je žádoucí, aby si všechny instituce uvědomily důležitost zavedení metodik úplných nákladů ve své instituci a již nyní se postupně začaly zajímat o tuto problematiku. Zavádění metodik úplných nákladů je velmi náročným procesem jak z pohledu metodického, tak také finančního, personálního a časového. Aby české instituce v budoucnu nezaostaly za Evropou, musí se začít věnovat této problematice již nyní. Pouze instituce, které znají své skutečné náklady a aplikují metodiky úplných nákladů, mohou zhodnotit, zda fungují na bázi finanční udržitelnosti.

Je nutné, aby tomuto tématu byla věnována pozornost na úrovni vedení univerzit a ústavů Akademie věd. Pokyn zabývat se těmito otázkami musí vycházet od vedení instituce. Nejenom ekonomická oddělení institucí si musí být vědoma významu znalosti skutečných nákladů projektů, ale také výzkumní pracovníci by měli být seznámeni s výhodami a dopady spojenými s metodikou úplných nákladů, aby tak byl ulehčen budoucí přechod institucí k metodikám úplných nákladů a sběr potřebných dat.

Bylo by účelné, aby poskytovatelé sjednotili své požadavky a pravidla týkající se vykazování nepřímých nákladů v projektech výzkumu a vývoje a umožnili úhradu úplných (skutečných) nepřímých nákladů souvisejících s projektem. Čeští poskytovatelé by měli uplatňovat konzistentní pravidla, která

nejsou v rozporu s pravidly Evropské komise definovanými v 7. rámcovém programu pro výzkum, vývoj a demonstrace. Bylo by žádoucí, kdyby všichni čeští poskytovatelé převzali ve svých programech na podporu výzkumu a vývoje pravidla stanovená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro Operační program Výzkum a vývoj pro inovace stanovená v dokumentu „Obecná pravidla (rámcová metodika) pro vykazování skutečných nepřímých nákladů v projektech programu OP VaVpl“.

Účastníci pozitivně hodnotí studii Asociace evropských univerzit (Towards full costing in European universities) i Evropské komise (Diversified Funding streams for University-based research) a ztotožňují se s jejich doporučeními. Je žádoucí, aby došlo ke sjednocení terminologie relevantní pro danou problematiku, a to jak v legislativě ČR, tak v pravidlech jednotlivých poskytovatelů.

Tvorba a zavádění metodik úplných nákladů na úrovni instituce je náročným procesem vyžadujícím dodatečné finanční zdroje, které by pokrývaly náklady spojené s přizpůsobením stávajících účetních programů metodikám úplných nákladů, proškolením a financováním odborných pracovních sil apod. Instituce by uvítaly možnost získání účelových veřejných finančních prostředků pro pokrytí právě těchto nákladů. Výměna zkušeností a znalostí je velice důležitá. Je nutné podpořit dialog mezi českými institucemi a institucemi v celé Evropě.